

MOEDIGE VROUWEN

Over partnerkeuze, gearrangeerde & gedwongen huwelijken

Leyla Çinibulak

YOUR RIGHT
2CHOOSE!

*You never know how strong you are,
until being strong is your only choice.*

Bob Marley

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

- 4 Halime Yarba**
Ik ben nu voor het eerst mezelf.
- 10 Sylvia Borren**
Ik bepaal nu zelf hoe ik leef.
- 16 Marianne Vorthoren**
Als je jezelf verloochent, kun je niet duurzaam gelukkig zijn.
- 22 Sylvana Simons**
Ik zal altijd kiezen voor mijn eigen geluk.
- 28 Mala Kishoendajal**
Ik heb geleerd af te wijzen wat ik niet wil.
- 32 Karima Ouchan**
Ik heb mijn verhaal durven vertellen.
- 40 Tamara van Driel**
Ik vertrouw op mijn gevoel, maar ik gebruik ook mijn gezonde verstand.
- 48 Tot slot: tips**

Voorwoord

Zeven moedige vrouwen vertellen openhartig over hun keuzes en de gevolgen van hun partnerkeuze. Hoe is het voor hen om bij hun eigen keuzes te blijven? En hoe gaan zij om met druk, drang en zelfs geweld als vrije partnerkeuze niet vanzelfsprekend is? Welke afwegingen maken zij en wat levert het hen op? Waar zit hun kracht en waar hun kwetsbaarheid? En wat zijn hun tips voor andere meiden en vrouwen? Dit boek laat de keuzes zien van zeven moedige vrouwen die te maken hebben met onvrije partnerkeuze, gearrangeerde en gedwongen huwelijken.

Wie zijn deze vrouwen?

De vrouwen hebben uiteenlopende achtergronden: jong en oud, autochtoon en allochtoon Nederlands, hetero- en homoseksueel, laag- en hoogopgeleid, met en zonder een topbaan. Wat de vrouwen bindt, is hun enorme kracht en moed. Kracht en moed om tegen de verwachtingen en wensen van hun omgeving in, bij henzelf te blijven. Hun eigen keuzes te maken of uit een gewelddadige familie of huwelijk te stappen. Op één vrouw na wonen alle vrouwen in Nederland.

Geen jonge en christelijke vrouwen

We hadden ook graag willen spreken met een vrouw uit een orthodox-christelijke kring. Dat is helaas niet gelukt. Het is bekend dat ook vrouwen uit deze gemeenschap met het thema van dit boek te maken hebben. We vonden deze vrouwen wel, maar ze lieten het toch afweten omdat ze bang waren hun gemeenschap een slechte naam te geven. Wat ook niet gelukt is, is het verhaal van jonge vrouwen in dit boek op te nemen. Nadat we de interviews hadden gehouden, trokken ook zij zich uiteindelijk terug. Niet alle vrouwen zijn eraan toe om hun verhaal in het openbaar te delen, des te moediger zijn de zeven vrouwen in dit boek.

Waarom dit boek?

We hebben het vaker gehoord: Waarom dit boek, er zijn toch al boeken over onvrije partnerkeuze en huwelijksdwang? Dat klopt. Maar in dit boek staat de kracht van vrouwen centraal. Daarmee hopen we dat dit boek herkenning, moed en kracht biedt aan meisjes en vrouwen in Nederland die hun eigen keuzes willen maken. We hopen dat het laat zien dat deze vrouwen er niet alleen voor staan. Verandering is mogelijk en dat willen we aan alle vrouwen doorgeven.

We willen alle vrouwen bedanken voor hun vertrouwen en openhartigheid. Naast tranen hebben we ook veel gelachen. Tears of bliss, van herkenning en echt contact. Ook willen we Annemies Gort graag bedanken, die de verhalen van de vrouwen tot aangrijpende, krachtige en aansprekende beschrijvingen maakte.

Leyla Çinibulak
Movisie, 2014

IK BEN NU VOOR HET EERST MEZELF.

Moedige vrouwen

Naam: Halime Yarba (1967)
Beroep: eigenaar van Halime design
Gezin: 1 halfzus en 2 broers, heeft zelf 2 dochters
Opleiding: mavo, opleiding tot apothekersassistent en grafisch ontwerper
Woonplaats: Rotterdam
Levensmotto: Maak keuzes die jou ten goede komen en word jezelf.

Halime Yarba (46) wordt op haar achttiende uitgehuwelijkt aan een neef. Het huwelijk voelt als 'een strop die steeds strakker wordt aangetrokken'. Als ze 35 is, besluit ze te scheiden. Ze laat haar drie kinderen achter en woont drie jaar lang in opvanghuizen. Halime heeft een boek geschreven over haar leven: 'Ongeschreven tradities'. Een tweede boek is in de maak.

Maak je eigen keuze, ongeacht de consequentie. Kies voor jezelf. Dat is het advies van Halime Yarba aan alle meisjes en vrouwen die worden beperkt in het maken van eigen keuzes. Zelf kost het Halime 35 jaar voordat ze eigen keuzes kan en durft te maken. Haar vader is tot op dat moment de bepalende factor in haar leven. "Mijn vader is Turks. Hij is heel streng. Als kind mocht ik helemaal niets, alleen naar school gaan. Hij heeft een man voor me uitgezocht, een volle neef. Ik heb geleerd om niet zelf te denken, om geen keuzes te maken. Ik wist niet eens dat het mogelijk was om 'nee' te zeggen. Ik dacht altijd dat het mijn lot was dat ik moest ondergaan."

Schoolfeest

Halime heeft een Nederlandse moeder en een Turkse vader. Thuis wordt Nederlands gesproken, maar verder wordt er geleefd volgens Islamitische tradities. Halime heeft twee jongere broers die vrijheden krijgen die zij niet krijgt. "Ze mochten op een sportclub, ze mochten mee op schoolreisjes die langer dan een dag duurden. Ze mochten naar schoolfeesten. Dat mocht ik allemaal niet. Mijn moeder is traditioneler dan een Turkse vrouw. Ze stond vroeger al achter mijn vader en dat doet ze nog steeds. Het gaat nu niet goed met mijn vader, hij staat met één been in het graf. De afgelopen tien jaar heb ik geprobeerd om contact met hem te krijgen. Maar de laatste keer, anderhalf jaar terug, begon hij opnieuw erover dat ik mijn neef moet trouwen. Toen dacht ik: laat maar, ik verander hem niet meer. Ja, het is jammer dat ik daardoor ook geen contact meer heb met mijn moeder."

Gedwongen huwelijk

Halime leert van jongs af aan om te doen wat haar ouders van haar verlangen. "Toen ik 15 was, is mijn halfzus meegenomen naar Turkije onder het mom van een vakantie. Zij was uitgehuwelijkt en wilde scheiden, maar dat wilde mijn vader niet. Ze is gedwongen achtergelaten in Turkije. Haar paspoort is afgenomen, alles is haar afgenomen. Ze is daar nog steeds. Dat was het voorbeeld dat ik had. Als je niet naar ons luistert, gebeurt er dit. Daarom durfde ik me niet te verzetten tegen het huwelijk dat mijn vader voor mij had geregeld. Hij had met zijn broer afgesproken

dat diens zoon met mij zou trouwen. Dat is ook gebeurd, zonder dat er met mij is overlegd. Ik was 18 en was met hem in Turkije. We werden ineens opgetrommeld, we moesten ergens naartoe. Het bleek dat het om het burgerlijk huwelijk ging. Pas toen we er waren, realiseerde ik me dat. Ik zag er waarschijnlijk een beetje beduusd uit, want die ambtenaar vroeg in het Engels: 'Weet je wel wat je hier komt doen?' Ik zei: 'Dat is me nu wel duidelijk.' Hij checkte nog of ik het goed vond. Ik heb nooit tegen iemand gezegd dat ik het niet wilde. Dat kwam niet in mij op. Het was voor mij de enige manier om te overleven. Als ik zou beseffen dat dit niet was wat ik wilde, zou ik gek zijn geworden."

Strop

Het huwelijk duurt zeventien jaar. Ze krijgen samen drie kinderen. Hoe kijkt ze erop terug? "Ik deed mijn werk, ik deed het huishouden, ik zorgde voor de kinderen. Ik leefde als een soort zombie. Constant dat doen wat de ander vindt dat je moet doen. Er was geen lichamelijk geweld, maar wel psychisch geweld. Hij sprak altijd vernederend, kleinerend tegen mij. Het huwelijk voelde als een strop om mijn nek die steeds strakker werd aangetrokken. Ik heb me nooit verzet tegen het huwelijk, omdat mijn vader zei: 'Als je getrouwd bent, mag je met je man allemaal leuke dingen doen.' Dat viel tegen. Mijn echtgenoot wilde helemaal niks. Die wilde niet iets leuks doen, naar de film of uit eten bijvoorbeeld. Hij was daar helemaal niet in geïnteresseerd. Ik sprak bijna geen Turks, hij sprak geen Nederlands, dus er was minimaal contact. We hebben er eigenlijk altijd het beste van gemaakt. Maar ja, wat ik het beste vond, dat vond hij niet altijd het beste. Hij was ongeïnteresseerd in alles, ook in mij. Hij ging naar zijn werk, keek tv en dat was het leven met hem. Ik werd er gek van, had het gevoel dat ik geen adem meer kon halen. Ik herinner me dat die strop op een gegeven moment zo strak zat, dat ik dacht: of ik moet hier nu uit, of ik ga eraan onderdoor. Ik heb gezegd dat ik wilde scheiden en we hebben nog een jaar samen geleefd. Maar eigenlijk leef je dan al niet meer samen. Als hij in bed sliep, sliep ik op de bank. En als ik in bed sliep, sliep hij op de bank. In die tijd heb ik iemand leren kennen op mijn werk. Toen werd ik voor het eerst in mijn leven verliefd."

Krachtig gevoel

Terugkijkend is dat het moment van de omslag in haar leven. "Ik was 35 en het was erop of eronder. Ik was psychisch helemaal de weg kwijt. Toen was de keus ineens heel simpel. Een jaar later ben ik weggegaan naar een opvanghuis. Dat was de eerste keuze die ik echt zelf heb gemaakt, met het laatste restje kracht dat in mij zat. Een bijzonder gevoel, alles was verdoofd. Ik kon niet meer functioneren, alles was troebel in

mijn hoofd. Voor de kinderen zorgen was moeilijk. Maar het gevoel was helder: nu is het klaar, ik moet nu voor mezelf kiezen. Ik moet naar een opvanghuis. Ik moet in veiligheid gebracht worden en daarvandaan mijn leven gaan opbouwen. Ik kon de kinderen niet meenemen. Als ik de kinderen had meegenomen, dan had ik niet alleen de eer van mijn ouders en man aangetast, maar ik heb ze ook hun kinderen en kleinkinderen afgenomen. Ik wilde het de kinderen ook niet aandoen. Ik heb drie jaar lang in verschillende opvanghuizen gewoond en later heb ik ze wel eens gevraagd of ik ze mee had moeten nemen. Ze hadden dat niet gewild. Maar het was heel moeilijk om de kinderen niet bij me te hebben. Ik was al depressief en dat heeft er wel een schepje bovenop gedaan. Het dieptepunt van mijn leven is het moment dat ik drie weken opgenomen ben in een psychische instelling. Ik had een hekel aan mezelf, ik wilde alleen nog maar dood."

Altijd boos

In het boek 'Ongeschreven tradities' schrijft Halime over haar jeugd en de gevolgen van het gedwongen huwelijk. Het schrijven helpt haar om over haar leven na te denken en zelf keuzes te maken. "Ik ben nu met mijn tweede boek bezig en ik maak onderscheid tussen twee stemmen: de stem van mijn vader en de stem vanuit mijn hart. Ik heb meer contact gekregen met de stem vanuit mijn hart, ik ga er steeds meer naar luisteren. Ik was onderdanig, klein, ik had geen eigenwaarde. Maar er komt een moment dat je een stem hoort in jezelf: kom op, je kan het! Dat is liefde voor jezelf, je ziel. Het heeft me iets heel groots opgeleverd: mezelf. Ik ben nu voor het eerst mezelf. Ik ben keuzes gaan maken die mij ten goede komen. Ik ben van mezelf gaan houden en zorgen. Ik was altijd boos op mijn vader, op mijn ex-man, op vriendjes die ik daarna zelf uitkoos. Ik koos iedere keer vriendjes uit die mijn leven nog meer tot een hel maakten. Tot ik dacht: ik kan wel boos op ze blijven, maar ik kan ze niet veranderen. Het enige dat ik kan veranderen is mezelf en mijn eigen manier van doen. Dat advies geef ik nu aan andere vrouwen: kijk niet naar wat een ander jou heeft aangedaan, daar kun je niks aan veranderen. Het enige waar jouw kracht ligt om iets te veranderen, is bij jezelf. En dat is wat ik gedaan heb."

Boeken

Halime doet de ontdekkingstocht naar zichzelf in haar eentje. "Ik ben boeken gaan lezen over zelfontwikkeling. Dat deed ik alleen, thuis. In die tijd was ik eenzaam, maar ik wilde daar doorheen. Ik was een vat vol angsten. Bang om alleen te zijn, bang om te falen, bang om me te binden. Ik merkte dat ik het belangrijk vond om dit zelf te overwinnen.

Vanuit mijn eigen kracht. Want dan kan ik voortaan op mezelf bouwen en vertrouwen en zullen mijn keuzes die ik maak ook alleen maar voor mijn eigen welzijn zijn en ben ik niet meer afhankelijk van een ander. Dat is een heel zwaar en verdrietig proces geweest. Ik heb nooit geleerd om keuzes te maken, om eigen gedachten te hebben. Ik heb altijd een stemmetje in mijn hoofd gehad, de stem van mijn vader. Ik heb geleerd om alleen te zijn. Dat is op een gegeven moment iets moois geworden. En nog steeds. Ik vind het heerlijk om alleen te zijn.”

Tips

Maak je eigen keuzes, adviseert Halime nu aan andere meisjes en vrouwen. “Het heeft heel schadelijke gevolgen als je niet zelf kiest voor je partner. Dat maakt dat je als persoon, als individu, wordt weggedrukt. Dat vind ik het grootste onrecht dat je een ander kan aandoen. Ik vind dat iedereen het recht heeft om zichzelf te mogen zijn. En dat je vrij bent om te onderzoeken wie je zelf wilt zijn.” Ze is blij dat er nu meer openheid komt over huwelijksdwang. “Nu kun je hulp zoeken via internet en via je mobiel. Dat kon in mijn tijd niet. Mijn vader lette altijd op wie de telefoon gebruikte. Ik zou willen dat er toen iemand was geweest aan wie ik mijn verhaal had durven vertellen. Ik durfde het niet, mijn vader was als een sekteleider. Ik ben gehersenspoeld. Het kwam niet in me op om anderen om hulp te vragen. Het is daarom zo belangrijk dat er op school over wordt gepraat. Dat je beseft dat het niet klopt wat je thuis hoort.” Halime maakt nu zelf keuzes. “Hoe gek ze soms ook zijn, dat mag van mezelf. Ik heb het heel lang niet gekund, zelfs niet iets simpels als een kledingstuk. Dan raakte ik in paniek.” Haar tip voor meisjes die dit herkennen? “Kijk waar jij blij van wordt. Wat zou je willen als je de vrijheid hebt? Wat is jouw passie? Wat zijn dingen die jij wil doen? En praat daarover met anderen, dan hoor je ook een andere kant van het verhaal. Ook dat helpt om een keuze te maken.”

IK BEPAAL NU ZELF HOE IK LEEF.

Naam: Sylvia Borren (1950)
Beroep: directeur Greenpeace Nederland
Gezin: 5 broers, 2 zussen
Opleiding: pedagogiek, vergelijkende religies
Woonplaats: Utrecht
Levensmotto: Iedereen heeft het recht om haar of zijn eigen leven vorm te geven.

Moedige vrouwen

Sylvia Borren (63) is directeur van Greenpeace Nederland. Ze emigreert als kind naar Nieuw-Zeeland. Als ze op haar 22ste thuiskomt met een vriendin in plaats van een vriend, zijn haar ouders geschokt. Ze verbreken het contact en ontverven haar. “Het was voor mij geen bewuste keuze om verliefd te worden op een vrouw. Maar ik koos er wel voor om me dat niet te laten afpakken. En ik ben heel blij dat dit is gebeurd. Ik heb nu een veel interessanter leven.”

Houd het niet geheim als je verliefd bent op iemand die je ouders niet zien zitten. Dat is het advies van Sylvia Borren. “Geheimhouding kost je zoveel energie. Het is slopend, je bent voortdurend bezig met leugens. Als je de kosten en baten afweegt, kun je beter voor de open route kiezen, ook al kom je onderweg allerlei hobbels tegen. Breek door die leugens heen als het even kan. En vertrouw erop dat de mensen die je lief hebben op den duur ervan leren en bij je terugkomen. Een breuk is heel zwaar, zeker als je denkt dat het voor altijd is. Maar meestal is het niet voor altijd, dat heb ik zelf ook ervaren. Dus je kan optimistischer denken, lichter.”

Emigratie

Sylvia Borren is twaalf jaar als ze met haar familie emigreert naar Nieuw-Zeeland. “Ik heb een heel leuke sportieve, energieke familie. We hebben ons gestort in Nieuw-Zeeland. Maar zoals je vaker ziet bij migranten, er is sprake van een gestolde cultuur. Mijn ouders zijn blijven hangen in het jaar dat ze uit Nederland zijn vertrokken. Nederland veranderde daarna, maar dat gold niet voor mijn ouders. Nieuw-Zeeland veranderde ook, maar dat was Nieuw-Zeeland, daar gingen ze niet erg in mee. Dus toen ik met een vriendin thuiskwam in plaats van met een vriend, vonden ze dat heel erg. Ik heb vier maanden lang veel ruzie gehad, via de telefoon en via brieven. Ik ben nog twee keer thuis geweest, maar het werd steeds dramatischer. Het kwam heel dicht bij geweld. Uiteindelijk heb ik mijn ouders en jongste broer en zus ruim twee jaar niet gezien.”

Psychiatrische behandeling

Sylvia gaat in eerste instantie de discussie met haar ouders aan. “Het was ingewikkeld. Ik had zelf geen zin meer in leugens, daarom heb ik over de relatie verteld. Maar ik zei erbij dat ik een soort *gentlemen's agreement* maakte. Ik wilde niet dat ze het aan anderen zouden vertellen. Dat kwam omdat Cathy, mijn vriendin, het niet aan haar ouders wilde vertellen. Onze families kenden elkaar en Cathy was bang dat het toch bij haar ouders terecht zou komen.” Haar vader eist dat ze stopt met de

universiteit, omdat het een verkeerde invloed zou hebben. Hij wil ook dat ze stopt met de relatie, weer thuis komt wonen en een psychiatrische behandeling ondergaat. “Ik heb nee gezegd tegen deze vier eisen. Mijn vader heeft nog uitgezocht of hij mij tegen mijn wil kon laten opnemen in een psychiatrische instelling. Blijkbaar lukte dat niet in Nieuw-Zeeland.” Sylvia gaat verder met haar studie en relatie. “Ik was gelukkig financieel onafhankelijk van mijn ouders. Anders hadden ze dat beslist in de strijd meegenomen.”

Erfenis

Haar ouders zijn om verschillende redenen tegen de relatie gekant. “Mijn moeder was geschokt over het idee dat ik geen kinderen zou krijgen, dat was voor haar een levensdoel. Ze vond ook dat je dit in onze klasse niet doet. Als wij ons al zo gaan gedragen, hoe moet het dan met de rest van de bevolking? Voor mijn vader was het vooral een machtsstrijd, ik deed niet wat hij eiste. Ik was een dochter die haar vaders opvattingen niet volgde.” De ruzie bereikt een dieptepunt als haar ouders zeggen dat ze haar niet meer willen zien. “Ze hebben me eruit gekieperd en dat was heel dramatisch voor mij. Ik had dat nooit verwacht. Mijn moeder zei letterlijk: ‘We hebben nooit een dochter gehad die Sylvia heet en die naam zal ook nooit meer in onze familie klinken’. Ze hebben me ontferd. Mijn vader vertelde hoeveel geld ik door mijn keuze niet zou krijgen. Die breuk was voor mij heel erg. Dat komt ook omdat we een migrantenfamilie waren, we hadden een heel hechte band. En ik geloofde echt dat het voor altijd was. Ik ben heel verdrietig geweest. Maar ik ontdekte toen ook dat mijn natuurlijke opgewektheid weer kwam bovendien.”

Huilen

Hoe boos haar ouders ook zijn, zelf houdt ze de deur voor hen altijd open. “Ook toen mijn vader in zijn drift van alles naar mijn hoofd smeed. Ik had mezelf de opdracht gegeven om niet te huilen. Ik was 22 en hij zei de vreselijkste dingen tegen me en ik ging niet huilen. Bij hem niet. Maar dat betekende ook dat ik nauwelijks kon praten. Ik was zo geëmotioneerd door wat er gebeurde. De laatste keer toen we bij elkaar zaten, zei hij tegen Cathy: ‘Als ik dacht dat het mijn dochter zou redden, zou ik jou vermoorden’. Ik was geschokt, dat zei mijn vader tegen mijn geliefde! Maar Cathy was veel nuchterder dan ik, ze is toneelspeelster, weet alles van drama. Ze zei gewoon terug: ‘Dat is grappig, meneer Borren, ik heb u ook wel eens willen vermoorden’. Daarmee maakte ze het lichter, ze kon het relativeren. Dat was voor mij belangrijk.”

Steun

Sylvia krijgt tijdens haar coming-out steun van enkele families die ze kent van de universiteit. “Ik paste op de kinderen van twee families. Ik heb het verteld en zij accepteerden mijn keuze. Die families waren belangrijk voor me. Ik heb vaker in mijn leven, als ik moeilijke dingen had, mensen gehad die me steunde. Dat is echt belangrijk, dat kan ik iedereen adviseren. Het is veel moeilijker om iets in je eentje te doen. Dus zorg dat er mensen om je heen zijn die je steunen.” Ze heeft nog een advies aan jonge mensen die in conflict komen met hun familie. “Ga nooit alleen praten met je ouders, neem iemand mee. Het kan uitlopen op geweld, ik heb dat zelf bijna meegemaakt. Dat is echt eng. Zorg dat je iemand hebt die de boel een beetje kan kalmeren en die kan bemiddelen.”

Kracht

Sylvia zit in Nieuw-Zeeland in een praatgroep. “Ik herinner me dat we allemaal een beetje somber waren door alle moeilijkheden met onze coming-out. We vonden het zwaar, oneerlijk en onrechtvaardig. Maar er was een professor van de universiteit die zei: ‘Wees blij dat dit gebeurt, wij worden als homo’s gedwongen om op je eigen benen te staan en je vrij te maken van je familie. Familiebanden kunnen ontzettend benauwend zijn. Nu kom je in je kracht en word je niet klein gehouden. Moet je kijken wat een gedoe die arme hetero’s hebben met hun familie. Dit is een kans om in je eigen kracht te gaan staan!’” Voor Sylvia is die visie een openbaring. “Wij vonden alles zwaar en hij draaide het om en zei dat het een kans was om ons eigen leven vorm te geven. Een kans om zelf te ontdekken hoe je wilt leven, welke afspraken je met je partner maakt. Dat vergeet ik nooit, het is een omkeer van lijden naar kracht.”

Tante

Sylvia is 26 als ze naar Nederland teruggaat. “Ik had in Nederland ooms en tantes wonen. Door mijn relatie ontstond er in de bredere familie een toestand waardoor er mensen voor en tegen mij kozen. Ook in ons gezin. Mijn oudste broer koos de kant van mijn vader, later niet meer. Mijn oudste zus koos mijn kant. Die splitsing in mijn familie werd natuurlijk ook gezien als mijn schuld, echt heel heavy allemaal. Ik heb mijn tante in Nederland, een zus van mijn vader, waar ik wilde gaan logeren een brief geschreven waarin ik vertelde wat er aan de hand was. Ze reageerde heel lief. Mijn vader hoorde van die brief en is toen weer voor het eerst bij mij langsgesproken, vreselijk kwaad. Toch was dat achteraf het begin van hernieuwd contact. En ik heb later begrepen dat mijn ouders vanuit hun eigen familie in Nederland ook weerwoord kregen. Daardoor zijn ze langzaam gaan schuiven.”

Blij

De pijn over het conflict met haar ouders wordt de drijfveer van haar kracht. “*You learn to walk alone*. Ik kan nu zelf nadenken: wil ik dit of niet? Ik ben een waarde-gedreven mens geworden. Ook als heel Nederland zou vinden dat ontwikkelingswerk niet werkt of slecht is, zal ik denken dat Nederland ongelijk heeft. Het biedt emancipatie en redt levens. Ik kan de druk van de collectieve mening weerstaan. Ook als directeur van Novib, ik kwam in islamitische landen, ben ik altijd openlijk geweest over mijn seksuele voorkeur. Ik realiseer me dat ik als directeur een zekere macht en verantwoordelijkheid heb. Zo hoop ik dat ik het leven van anderen wat makkelijker maak. Ik heb altijd gestreden tegen discriminatie en dat komt allemaal voort uit die eerste schok. Ik ben iemand die zegt: ‘Als ik het wil, dan wil ik het’. Later heeft mijn vader wel eens gezegd dat ik een Borren ben en dus een sterk karakter heb. Daarom was ik volgens hem ook niet van mijn route af te brengen. Het klopt wel dat ik tegen een stootje kon en kan. Ook omdat ik veel heb gesport. Dan leer je verliezen en vanuit je kracht weer doorgaan.”

Keerpunt

Het conflict met haar ouders is een keerpunt in haar leven. “Tot dat moment was ik een redelijk aangepast meisje van een redelijk opgewekte en goede familie. Maar toen ik met een vriendin op de proppen kwam, veranderde dat. Ik wist ineens wat het is om een minderheid te zijn. Ik was daarvoor redelijk succesvol, redelijk leuk, redelijk oké en ineens was ik zogenaamd slecht. Dat pik je gewoon niet, ik was nog steeds dezelfde. Ik dacht: als de wereld mij niet pikt, moet ik de wereld veranderen. Daar is mijn emancipatiestrijd begonnen. Ik ben lesbische en feministische literatuur gaan lezen en in 1972 heb ik in Nieuw-Zeeland meegelopen in de eerste homodemonstratie. En dat heb ik ook gedaan in 1976 in de eerste homodemonstratie in Nederland. Heel spannend, want in die tijd was mannelijke homoseksualiteit in Nieuw-Zeeland nog strafbaar.” Haar vriendin kiest een andere route. “Ze leeft openlijk, maar zegt niet hardop dat ze een vriendin heeft en een kind. Ik ben wie ik ben, zo denkt zij. Iedereen weet het, ze is in Nieuw-Zeeland vrij beroemd, maar in een interview zal ze er nooit over praten. Ik ben anders, ik heb altijd gestreden voor de rechten van homoseksuele mannen en vrouwen. Ik was jaren actief in the International Lesbian and Gay Association (ILGA) en mede-oprichter van the International Lesbian Information Service. Mijn huidige vriendin komt uit Peru, die heb ik ontmoet via de lesbische beweging.”

Normaal

Als ze weer contact krijgt met haar ouders, stelt ze zelf de voorwaarden. “Ik heb de relatie met mijn ouders nooit verbroken. Zij hebben mij eruit gegooid. Een aantal jaren later kwamen mijn ouders naar Nederland en wilden mij ontmoeten. Dat is goed, zei ik, maar dan wil ik wel dat mijn partners erbij zijn. Anders kregen ze me niet te zien. Op dat moment had ik een vriend en een vriendin. We hadden een heel gezellig etentje met zijn vijven. Mijn ouders vonden het niet normaal, maar ze zagen wel dat ik het goed had.” Haar familie went aan haar levensstijl. “Mijn broer zei als grap: ‘Weet je Sylvia, je bent lesbisch en daar schamen we ons allemaal dood voor, dat vinden we echt verschrikkelijk. Maar als je dan lesbisch bent, dan ben je tenminste wel de beste. Je komt op televisie en radio’. Daaraan merk je dat ik uit een familie kom die is opgegroeid met sport en competitie. Ik heb veel geleerd van sport. Je moet tegen je verlies kunnen maar je moet er ook helemaal voor gaan. Verlies je dan toch, dan is dat oké. Dat heb ik sterk in me, ook in mijn werk. Ik ga er keihard voor, maar ik krijg niet altijd mijn zin.”

Interessant

Sylvia vindt achteraf dat ze haar ouders wat meer tijd had moeten geven om eraan te wennen. “Ik deed er zelf anderhalf jaar over om te accepteren dat het niet tijdelijk was dat ik op vrouwen viel. Dan vertel je het je ouders en dan eis je dat ze die anderhalf jaar in één klap overbruggen. Mijn ouders zijn inmiddels overleden, maar ze hebben het nooit volledig geaccepteerd. Ze hebben wel geaccepteerd dat zij er niets aan konden doen. En ze hielden wel van me.”

De keuze voor een vrouwelijke partner heeft grote invloed op haar leven. “Rechtvaardigheid en keuzevrijheid lopen als een rode draad door mijn leven. Dat zie ik ook terug in mijn werk. Ik vraag me wel eens af hoe mijn leven zou zijn verlopen als ik toen met een jongen was thuisgekomen. Dat had best gekund, ik was ook wel eens verliefd op jongens. Ik zei wel eens als grapje tegen Cathy dat ik misschien wel een nette aangepaste mevrouw met vijf kinderen was geworden. Wat ben ik blij dat dat niet gebeurd is! Ik heb nu een veel interessanter leven.”

ALS JE JEZELF VERLOOCHENT, KUN JE NIET DUURZAAM GELUKKIG ZIJN.

Moedige vrouwen

Naam: Marianne Vorthoren (1978)
Beroep: directeur Spior (Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond)
Gezin: gescheiden ouders, 2 zussen
Opleiding: bestuurskunde
Woonplaats: Rotterdam
Levensmotto: Doe wat je hart je ingeeft.

Marianne Vorthoren (35) is directeur van SPIOR. Ze is getrouwd met een Amsterdamer van Turkse origine. Na haar huwelijk koos ze ervoor om moslim te worden. “Het is een heel sterk gevoel, het geloof dat dit het goede is om te doen, dat dit mijn weg is.”

Zoek steunpilaren in je omgeving, al is het er maar één. Dat is het advies van Marianne Vorthoren, directeur van de Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond. Marianne kiest in 2000 als Nederlandse voor een huwelijk met een man van Turkse afkomst. Haar ouders hebben het er moeilijk mee. “Mijn oma was voor mij heel bijzonder. Zij sloot nooit iemand uit. Ze was in de tachtig, woonde in het oosten van het land en toen ik een hoofddoek ging dragen, deed ze daar heel gewoon over. Ik dacht: ik doe hem wel in de auto af als we naar oma gaan en dat vertelde ik haar ook. Toen keek oma me aan en zei: ‘Kind, doe toch normaal. Er zijn toch wel meer mensen met dat geloof’.”

Gymnasium

Marianne is 35, ze komt uit Rotterdam en heeft bestuurskunde gestudeerd. Doe wat je hart je ingeeft, is haar motto en dat motto brengt ze al als kind in de praktijk. “De eerste grote keuze die ik bewust zelf heb gemaakt, is de keuze voor het gymnasium. Mijn moeder zag het nut van die oude talen niet zo in, maar die talen trokken me juist aan en ik ben het gaan doen. Mijn moeder heeft me daar overigens toen wel in gesteund. Toen ik 19 was, heb ik bewust de keuze gemaakt om te trouwen met een Amsterdamer van Turkse origine. Mijn man is moslim. Kort na het trouwen heb ik ervoor gekozen om zelf ook moslim te worden. Dat is een hele fundamentele keuze in mijn leven. Het is een heel sterk gevoel, het geloof dat dit het goede is om te doen, dat dit mijn weg is.”

Vrienden

Het is voor Marianne belangrijk dat haar vrienden haar keuze respecteren. “Ik heb ervaren dat het echte vrienden zijn: ze respecteren mijn keuzes en vice versa. Ook toen ik een hoofddoek ging dragen en het in die zin heel zichtbaar werd. Ik heb drie vriendinnen nog van de middelbare school. Eentje daarvan deed belijdenis in de kerk, daar zijn wij ook bij geweest. In die zin is het dus over en weer dat je elkaars keuzes respecteert en steunt. Ik probeer anderen te behandelen zoals ik zelf behandeld wil worden. Daarbij vind ik het wel belangrijk dat ik open ben, dat ik het uitleg, bijvoorbeeld waarom ik geen alcohol gebruik. Ik heb wel meegeemaakt dat we met vrienden uit eten gaan en dat er werd voorgesteld om de rekening te delen. Een van mijn vriendinnen zei toen: ‘Nee, dat vind ik

niet eerlijk want Marianne en haar man drinken geen alcohol.' En alcohol is natuurlijk duurder. Dat soort dingen vind ik getuigen van respect. Ze zijn daar heel attent in en dat probeer ik ook te zijn."

Intuïtie

Bij het maken van keuzes gaat Marianne af op haar intuïtie. "Mijn vader zei het al: 'Doe wat je hart je ingeeft.' Ook in de islam geloven we dat je een natuurlijke aanleg hebt tot het goede. Dat het de kunst is om daar dichtbij te blijven. Het klinkt misschien pretentief, alsof je intuïtie iets absoluuts is. Maar voor mij werkt het goed. Het gaat niet altijd makkelijk, daar niet van. Het heeft te maken met trouw zijn aan jezelf. Ik denk dat je daardoor uiteindelijk geluk kunt vinden of in ieder geval evenwicht in je leven. Als je jezelf verloochent, kun je niet duurzaam gelukkig zijn. Als ouders zeggen dat iemand een 'goede jongen' is, dan zeg ik: 'Dat is niet de enige vraag'. De vraag is of hij goed is voor jou. Of het past. Iemand zei ooit tegen mij dat ik me letterlijk en figuurlijk bloot moest kunnen geven aan iemand. Ook letterlijk. Want als je je dat niet kunt voorstellen bij iemand, dan kun je er vergif op innemen dat je daar ongelukkig van wordt. Ik denk echt dat het je zelfrespect aantast, en dat is heel belangrijk. Maar ook figuurlijk; dat je je kwetsbaarheid durft te tonen in een relatie en dat daar de ruimte voor is. Dat anderzijds iemand je kan steunen in je kracht. Dat moet je je afvragen bij een relatie. Durf je dat aan met die persoon?"

Huwelijk

Voor haar man betekent een relatie dat hij wil trouwen. "Hij zei dat al heel snel en dat was voor mij niet zo. Ik riep altijd dat ik nooit wilde trouwen, misschien omdat ik een kind van gescheiden ouders ben. Ik herinner me dat het me verbaasde hoe weinig het me beangstigde, dat hij dat wilde. Als het met iemand is, dan is het met hem, dacht ik." Veertien jaar geleden zijn ze getrouwd. "Enerzijds geloof ik niet in de enige ware. Liefde is een keuze. Op deze aardbol met zo'n zeven miljard mensen zijn er heus wel meer personen met wie je een klik kunt voelen. Dus het is een keuze om met één van die mensen je leven te delen. Anderzijds is die klik en de genegenheid ook heel belangrijk. Een geschenk. Ik voel dat zo bij mijn man. Het was geen liefde op het eerste gezicht. Ik vond hem leuk maar er was geen bliksemflits of zo. Het is gegroeid, ik voelde de klik dat ik met hem mijn leven wil delen. Zo van: dit is hem. Als ik mensen daarvoor hoorde zeggen dat je dat wel voelde als het de juiste persoon is, dacht ik altijd: wat kan ik daar nou mee? Maar het is waar. Je wéét het dan. Ik kan het niet anders zeggen. Ik kan niet voor hem praten maar ik geloof dat hij hetzelfde heeft."

Moedige vrouwen

Veel praten

Marianne raadt mensen aan om eerst heel veel samen te praten voordat het huwelijk wordt gesloten. "We hebben ontzettend veel gepraat, urenlange wandelingen gemaakt. Heel veel gelopen om de Kralingse plas. Wat verwacht jij? Wat is belangrijk voor jou? Wat als er dit gebeurt? Ik was toen nog geen moslim. Dus ik heb hem ook gevraagd hoe hij kijkt naar mijn mannelijke vrienden. Verwacht hij dan dat ik daar niet meer mee om ga? Verwacht hij dat ik een hoofddoek ga dragen? Wat als we kinderen krijgen? Hoe willen we die opvoeden? Al die dingen hebben wij besproken. Dit is belangrijk omdat we zulke verschillende achtergronden hebben. Eigenlijk zou iedereen zo'n gesprek moeten voeren. Wat verwacht je van het leven? In die zin vind ik dat je bij een relatiekeuze ook heel rationeel moet zijn. Natuurlijk kan er van alles gebeuren. Je kunt niet een mensenleven overzien. Mensen ontwikkelen zich. Maar het is belangrijk om verwachtingen af te stemmen. En die gesprekken verdiepen het gevoel dat je voor elkaar hebt, het geeft vertrouwen."

Omgeving

Marianne en haar man hebben wel eens op een punt gestaan om hun plannen te cancelen. "Niet eens zozeer vanuit onszelf maar door al die vragen uit de omgeving en alle energie die het kost om die vragen te beantwoorden. Mijn familie en andere mensen hadden zoveel vragen, ze waren op z'n zachtst gezegd terughoudend. Het had te maken met onze achtergronden. Hij moslim, ik niet. Hij Turks, ik Hollands. Ik kreeg veel waarschuwingen van de mensen om me heen. Dat ik nooit zijn gelijke zou zijn. Een moeder van een vriendin waarschuwde me dat hij met de kinderen naar Turkije zou kunnen gaan en nooit meer zou terugkomen. Van zijn kant waren er ook zorgen, dat weet ik zeker, maar dat heb ik niet bewust meegemaakt. Ik ben vanaf het begin met open armen in zijn familie ontvangen."

Steun

Ze heeft in die tijd veel steun aan een vriendin. "Die heeft vooral heel veel geluisterd. Ik heb haar wel eens 's nachts gebeld. Over een vervelend gesprek dat ik met een familielid had gehad. 'Als dit jouw keuze is, dan moet je daarvoor gaan' zei ze. Als ik terugkijk, was dat een moeilijke tijd in de communicatie met mijn familie. Maar ik schatte in dat het contact niet verbroken zou worden door mijn keuze en ik was zeker niet bang voor geweld. Het hielp denk ik ook dat ik al op mezelf woonde. Als je nog thuis woont dan heeft dat een hele andere dynamiek, sowieso omdat je veel meer op elkaar zit, maar ook door je economische afhankelijkheid. Toen ik moslim werd, kwam er meer afstand met mijn familie. Er

waren mensen die zeiden dat ik met een hoofddoek niet meer hoefde te komen. Daar is achteraf nog wel eens spijt over betuigd, dat zo'n uitspraak is gedaan. Ik heb ervaren dat dat ook tijd nodig heeft. Het gaat beter nu. Het is belangrijk je te verplaatsen in wat het voor hen betekent dat je een andere weg kiest. Ze kunnen het ervaren als een afwijzing van wat zij je hebben meegegeven, ook al is dat niet zo. Maar als jij gelukkig bent met degene van wie je houdt, geeft dat ook veel steun. En ik denk ook dat je familie dat uiteindelijk ziet."

Ouders

Ouders zijn voor ieder kind belangrijk, vindt Marianne. "Ieder mens zoekt erkenning. En de eerste van wie je erkenning zoekt, zijn je ouders. Als mijn moeder nu tegen me zegt dat ze trots op me is, dan betekent dat nog steeds veel voor me. Laatst was ik op de jongerenconferentie Your Right 2Choose! over partnerkeuze en huwelijksdwang, en zei iemand aan het einde van de workshop: 'Maar mevrouw, je ouders zijn toch het allerbelangrijkste?' Toen heb ik gezegd dat je ouders ontzettend belangrijk zijn, maar dat iets niet ten koste van jezelf moet gaan. 'Ja, maar je ouders blijven altijd bij je', zei die persoon. Waarop ik antwoordde dat je ouders ook een keer dood gaan. Het klinkt heel hard, maar het is wel zo. Je ouders leven niet met je. Je gaat niet met je ouders een gezin beginnen. Maar de relatie met je ouders zit heel diep. Daarom is het belangrijk om je keuzes te maken, maar ook geduld te hebben."

Kracht

Wat levert het haar op dat ze zulke keuzes maakt? "Innerlijke rust en een hele lieve man. Het is een man die me echt respecteert en die me in mijn waarde laat. Ik ervaar het als een gelijkwaardige relatie. Wat heeft het gekost? Het heeft veel energie gekost, naar de familie toe, met name in de begintijd. En af en toe nog wel eens. Bij sommige opmerkingen denk ik bij mezelf wel eens: daar gaan we weer. Ik vind wel dat je een keuze goed moet uitleggen en je moet het wel met wijsheid en vooral met mededogen overbrengen als je weet dat het misschien moeilijk is of kwetsend. Ik vind niet dat je iets in moet leveren. Maar je moet wel rekening houden met de ander en mensen ook tijd geven."

IK ZAL ALTIJD KIEZEN VOOR MIJN EIGEN GELUK.

Moedige vrouwen

Naam: Sylvana Simons (1971)
Beroep: presentator tv en radio
Gezin: 15 halfbroers en -zussen van vaderskant, 1 halfbroer van moederskant, heeft zelf 1 dochter en 1 zoon
Opleiding: havo, dansacademie, kappersschool
Woonplaats: Amsterdam
Levensmotto: Liefde kan nooit fout zijn.

Sylvana Simons (43) is bekend van tv en radio. Als Surinaamse gaat ze tegen de norm van de Surinaamse gemeenschap in door te kiezen voor een witte man. Samen krijgen ze een dochter (17). Ook heeft ze een zoon (22) van een Antilliaans-Nederlandse man. “Ik geloof heel sterk dat je van de gebaande paden af moet stappen als je wilt groeien. Je beperkt jezelf als je blijft hangen in dat wat je kent.”

Volg je hart en kies voor je eigen geluk. Dat is het advies van Sylvana Simons. “Je krijgt te maken met afwijzingen maar daar zal je mee moeten dealen, hoe pijnlijk dat ook is. Ik weet nu dat ik op zo’n moment sterk in mijn schoenen sta. Dat is een innerlijke kracht. Als mensen vroeger aan mij vroegen wat ik wilde worden, dan zei ik: ‘Ik wil Sylvana worden.’ Daar word ik blij en gelukkig van. Ik word blij van het ontdekken van nieuwe krachten in mijzelf. Ik heb veel partners gehad. Ik heb echter nooit bewust gekozen voor een witte of een zwarte of een oudere of jongere partner. Dat zijn geen bewuste keuzes. Het zijn keuzes gebaseerd op wat mijn hart mij ingeeft.”

Auditie

Sylvana volgt al op jonge leeftijd haar hart. “Mijn ouders hadden graag gezien dat ik was gaan studeren. En dat had ik ook wel gekund. Maar ik werd als kind gelukkig van dansen en ik wilde naar de balletacademie. Ik heb het afgedwongen bij mijn ouders. Ik was 12, ben auditie gaan doen zonder hun toestemming en ik ben aangenomen zonder dat zij het wisten. Ik heb gewoon op een dag gezegd: ‘Ik ben aangenomen. Dit is wat ik ga doen’.”

Innerlijke kracht

Tegen de verwachting van haar ouders in kiest ze voor een witte man. “Ik heb altijd het gevoel gehad dat mijn ouders het fijner zouden vinden als ik met een keurige Surinaamse man thuis zou komen. Het was een onuitgesproken druk. Ik snap ze ook wel. Het is bekend en veilig. Maar het zit helemaal niet in mijn karakter om voor de bekende weg te kiezen. Ik ben altijd een rebel geweest. Ik heb altijd de neiging om te denken: nou ja, als men zegt dat het niet kan, dan gaan we dat maar eens even testen, eens aan den lijve ondervinden. Dat levert mooie dingen op, vrijheid, een bevestiging van mijn innerlijke kracht. Maar het betekent soms ook afscheid nemen van je vertrouwde omgeving en van dat veilige gevoel.”

Huwelijkstrouw

“Ik zal altijd kiezen voor mijn persoonlijke geluk, voor datgene waar mijn hart sneller van gaat kloppen. Ik heb veel relaties gehad. Daar moest ik eerst zelf ook mee dealen, je trouwt niet meer voor je hele leven. Ik ben 43, ik ben opgegroeid met: alles kan, alles mag, je hebt alle kansen, je bent gelijkwaardig en ga de wijde wereld maar in. Dat is ook een boodschap die ik van thuis heb meegekregen. En dus heb ik veel relaties achter de rug en ben ik vaak het avontuur aangegaan om met iemand te ontdekken of wij het samen met elkaar konden doen tot in lengte van dagen. Dat gegeven alleen al maakt dat je kwetsbaar bent. Want wat ben je eigenlijk voor vrouw, voor partner als je niet eens een man aan je kunt binden?”

Verantwoordelijkheid

Eigen verantwoordelijkheid is belangrijk voor Sylvana. “Ik heb mijn moeder een keer een brief geschreven. Dat ik begrijp dat mijn keuzes niet de hare zijn. Maar dat ik haar vraag om toch van me te houden, omdat ik haar dochter ben. Ze reageerde heel mooi. Het enige wat ik had gedaan was haar deelgenoot maken van onze wederzijdse zorg. Ik begreep haar zorg voor mij en ik heb dezelfde zorg en liefde voor haar. Maar ik kan haar keuzes niet maken. Dat was een heel mooi moment tussen ons. Het ging toen over mijn partner. Met die brief heb ik haar op een liefdevolle manier laten weten dat ik me verantwoordelijk voel voor mijn eigen leven en voor mijn eigen geluk, voor mijn eigen ongeluk, voor mijn eigen verdriet. Daar ben ik nog steeds zelf verantwoordelijk voor. Ik wil die verantwoordelijkheid zelf dragen. Ik ben geen slachtoffer. Nooit. Alles wat mij zogenaamd overkomt, daar probeer ik mijn eigen verantwoordelijkheid in te vinden en ervan te leren voor de volgende keer. In verliefdheid zit vaak weinig logica en ratio, maar een partner kies je weloverwogen. Dan ga je denken over hoe je samen verder wilt. En dat is ownership, verantwoordelijk zijn voor je eigen leven.”

Moeder

Niet altijd maakt Sylvana eigen keuzes. “Ik zou jokken als ik zeg dat ik nooit heb gedroomd hoe fijn het zou zijn als de man waarmee ik echt gelukkig word een zwarte man is. Ik ben ook wel degelijk een aantal relaties aangegaan met mannen waarvan ik achteraf zeg: dan kan ik het afvinken, dan is mijn moeder ook gelukkig. Dan heb ik gewoon een keurige man, die een keurige boterham verdient en die me niet slaat. Ja, dat zijn wel zo'n beetje de criteria waarbinnen ik moet functioneren, maar dat is helemaal niet de vrouw die ik ben. Ik kan voor zo'n man helemaal geen goede vrouw zijn. Dat is niet het type man dat bij mij past. Die druk is

nogmaals vaak onbewust en onuitgesproken. Ik denk dat het mijn eigen verantwoordelijkheid is om daar oprechte keuzes in te maken.”

Zuiver ras

Ze vertelt hoe ze ooit een debat leidde over de invloed en de afwezigheid van de zwarte man binnen het gezin. “Ik zal nooit vergeten dat een oudere, creoolse, donkere man, echt een type als mijn vader, me recht in mijn ogen keek en zei: ‘We weten natuurlijk dat het ontzettend belangrijk is, als wij een sterke gemeenschap willen bouwen, om dat ras zuiver te houden.’ En hij keek mij recht in mijn ogen, wetend dat ik twee halfbloed kinderen heb. Ik schrok enorm. Ik schrok dat iemand zo kon denken. Maar ik schrok ook dat hij verwoordde wat niemand echt verwoordt, maar wat er wel is en wat wel leeft namelijk: blijf lekker in je eigen cirkel.”

Te zwart

Liefde kan nooit goed of fout zijn, is het motto van Sylvana. “Een liefdesrelatie kan onhandig zijn of onverstandig, maar dat wordt niet bepaald door kleur of afkomst.” Ze herinnert zich een ontmoeting bij TMF met Wyclef Jean, een grote ster op dat moment. “*He was making a pass at me*. Ik ging er niet op in, ik zat in een gelukkige relatie, ik was net moeder geworden van mijn dochter. Daags na het interview loop ik op het vliegveld, ik ga op vakantie met mijn gezin. Met een witte man en met twee bruine kinderen. Ik loop in de vertrekhal zo tegen Wyclef op. Dus ik zeg: ‘Hé Wyclef, hoe gaat het?’ Hij kijkt naar mij, naar mijn gezin en de afkeuring en afkeer in zijn hele houding was zo voelbaar. Hij negeerde mijn partner en zei ‘Hi’ en vervolgens heel zachtjes tegen mij alleen: ‘*You know this is wrong*’. Ik schrok daar heel erg van, het ging over mijn geliefden. Het grappige is dat ik na die relatie een relatie kreeg met een Afrikaan en dat was ook niet goed. Die was weer te zwart. Kreeg ik reacties als: ‘Zijn alle goede Surinamers op of zo?’”

Moed

Ze maakt vaker dergelijke incidenten mee. “Nog voor dat incident met Wyclef liep ik met mijn partner door Atlanta, een van de zwartste steden in Amerika. Ik was hoogzwanger en we liepen hand in hand de metro in. Daar werden we uitgedjouwd door een groepje zwarte jongens, het was heel bedreigend. Het bizarre was dat, toen wij de metro uitliepen, er drie grote stevige zwarte vrouwen op een bankje zaten. Op het moment dat wij langsliepen, begonnen zij te applaudisseren. In een tijdsbestek van vijf minuten werden we dus uitgedjouwd, veroordeeld en bejubeld. En eigenlijk allebei met dezelfde reden, waarschijnlijk vanwege de moed die we hadden.”

Kwetsbaar

Kracht en kwetsbaarheid gaan voor Sylvana hand in hand. “Dat is een inzicht dat ik niet had toen ik twintig was hoor. Toen vond ik het heel moeilijk om kwetsbaar te zijn en leefde ik eigenlijk continu in de verdediging. Ik moest knokken voor mijn gevoel om mijn eigen pad te volgen. Terwijl ik inmiddels ook geleerd heb hoeveel kracht er vanuit kwetsbaarheid kan komen, hoeveel kracht er in kwetsbaarheid zit. Hoe sterk je moet zijn om kwetsbaar te kunnen zijn. Ik twijfel even... maar ik ga het wel zeggen: mijn huidige liefde stelt mij regelmatig drie vragen: ‘Ben je gelukkig?’ Ja. ‘Voel je je geliefd?’ Ja. ‘Ben je blij?’ Ja. En met die drie vragen zet hij me steeds weer op het pad van dankbaarheid. En dat maakt me heel sterk. Ik vind het altijd zo prachtig als hij die vragen stelt. Want ik denk altijd: het feit dat je die vraag aan mij stelt, maakt al dat ik me geliefd voel. Waarom wilde ik dit delen? We zoeken allemaal connecties, aansluiting, kracht. Ik heb relaties gehad waarbij het ging om vragen als: Waarom doe je niet dit? Waarom lach je niet? Waarom ben je niet blij? Dat is zo negatief.”

Wat is liefde?

“Liefde verbiedt niet. Liefde veroordeelt niet. Liefde sluit niet buiten. Op het moment dat iemand dat van mij vraagt, dan ga ik zonder die persoon verder. Dat is geen echte liefde zoals ik het in mijn leven wil. Wij denken dat liefde iets wederkerigs is. Dat is niet zo. Liefde kun je alleen maar geven. Meer kun je niet doen. Je kunt niet zeggen: het is een vanzelfsprekendheid dat je het ontvangt. Dus ik kan alleen maar tegen degene die mij afkeurt, zeggen: Ik accepteer de afkeuring maar ik blijf van je houden. Ik kan jouw goedkeuring niet afdwingen. En die is ook niet vanzelfsprekend omdat je van mij houdt. Ik denk dat ik bereid zou zijn om dat op te geven. Met de hoop overigens dat de tijd ook veel doet. En dat mensen soms tijd nodig hebben om tot inzichten te komen.”

Succes

Haar advies aan jonge meisjes? “Blijf bij jezelf. Durf mensen teleur te stellen. Durf mensen te kwetsen. Durf jezelf teleur te stellen. Durf jezelf te kwetsen. Maak je eigen definitie van succes. Wanneer ben jij succesvol? Mijn succes is bijvoorbeeld als ik een slechte gewoonte als roken heb overwonnen. Het kunnen kleine dingen zijn, maar als je je eigen succes hebt gedefinieerd dan heb je je eigen kompas. En niet het kompas van een ander. Voor een ander kan een grote auto het symbool van succes zijn. Voor mij hoeft dat helemaal niet aan de orde te zijn. Misschien wil ik helemaal geen auto. Zodra je je eigen definitie van succes maakt, geef je jezelf een krachtig middel om je eigen pad te blijven volgen en ook om je successen te voelen en te ervaren.”

Passie

Sylvana raadt iedereen aan om op zoek te gaan naar passie. “Het gaat in het leven altijd om het vinden van jouw eigen passie. Om het vinden van je oprechte geluk. Dat wil niet zeggen dat je daar vervolgens werk van moet maken. Maar het wil zeggen dat je weet hoe het voelt om met jezelf in balans te zijn en om jezelf gelukkig te maken. Als je weet hoe dat voelt, dan groeit vanzelf de kracht om dat ten overstaan van anderen te doen. Dat heeft te maken met kwetsbaar durven zijn. En ook met durven zeggen tegen jezelf en je omgeving: ‘Ik ga nu iets doen, en misschien pakt het helemaal verkeerd uit, maar die ervaring gun ik mezelf’.”

IK HEB GELEERD AF TE WIJZEN WAT IK NIET WIL.

Moedige vrouwen

Naam:	Mala Kishoendajal (1959)
Beroep:	romancier, eerder journalist
Gezin:	3 zussen en 2 broer, heeft zelf 1 dochter
Opleiding:	tolkenopleiding Engels
Woonplaats:	Den Haag
Levensmotto:	Schreeuw en huil om onrecht dat je wordt aangedaan, maar vecht daarna!

Mala Kishoendajal trouwt op haar twintigste met een Hindoestaanse man. “Het was een huwelijk uit vrije wil, maar op de dag van het huwelijk verdween die vrijwilligheid. Want ik trouwde niet alleen met mijn man, maar ook met zijn familie.” Met hulp van haar ouders stapt ze na acht jaar, met een dochter, uit het huwelijk.

Mala woont sinds haar achtste in Nederland. Ze is Hindoestaans en groeit op in Den Haag, in een gezin met zes kinderen. “Mijn ouders vinden het erg belangrijk dat je gelukkig bent. En geluk betekende voor hen dat je een opleiding en een baan had. Toen ik op mijn zestiende een vriendje kreeg, werd dat geaccepteerd. Ook toen ik aankondigde na een paar jaar te willen trouwen. Er was geen dwang, want het geluk van de kinderen voerde bij mijn ouders de boventoon. Dat betekent ook dat wij als kind relatief veel vrijheid hadden. Mijn ouders vonden het belangrijk dat we zelf keuzes maakten, in vrijheid. Ik heb altijd schrijfster willen worden en mijn ouders hebben me daar vrij in gelaten.”

Bruiloft

De ouders van Mala laten haar vrij als ze op haar twintigste wil trouwen. “Mijn vader zei wel: ‘Maar jij bent toch de dochter met de hersens op wie ik zo trots ben, en die zou gaan studeren?’ Maar hij legde die studie mij niet op.” Mala kiest voor trouwen, omdat samenwonen in die tijd niet echt een optie is. Vanaf het moment dat ze trouwt, verandert haar leven radicaal. “De vrijwilligheid verdween als sneeuw voor de zon. Dat begon al op de bruiloft. Het was een geweldig feest met een super coole band. Ik wilde de dans openen met een romantisch liedje uit de Bollywood-scène, maar mijn man, de man die ik altijd had gekend als cool en modieus en met wie ik zowat elk weekeinde uit dansen was geweest, zei dat het niet kon. Dat zijn ouders al kwaad waren. Ik kreeg de schrik van mijn leven. Ik heb toch gedanst, uiteraard, weliswaar niet op een romantisch nummer. Ik wilde plezier hebben op mijn bruiloft, en sleepte hem mee naar de dansvloer. Maar hij was nerveus, vanwege de straffe houding van zijn ouders. En achteraf is dat ons hele huwelijk zo geweest.”

Ritueel

Mala komt terecht in een orthodoxe familie. “De dag na de bruiloft werd ik door mijn kersverse echtgenoot opgehaald, zoals gangbaar is, om naar zijn ouderlijk huis te gaan voor de verwelkoming. Dat gebeurt volgens een ritueel waarbij je schoonmoeder klaar staat met andere vrouwen om jou te zegenen. Onderdeel van dat zegenen is dat ik haar voeten moest aanraken. Maar ik kom uit een vrijzinnig gezin en in ons

huis gold: de enige voeten die je aanraakt, zijn de voeten van God. Vrijzinnige mensen doen niet aan voeten aanraken. De priester zei: 'Raak de voeten van je schoonmoeder aan.' Maar ik heb netjes, zoals we in het Hindoestaans doen, mijn handen samengevouwen in een groet. Ik heb zelfs niet de voeten van mijn vader en moeder, die ik het hoogst acht na God, aangeraakt toen ik voorgoed van huis ging. Dus ik ging dat zeker niet bij een ander doen. En daar begon al de ellende mee. Dat was best een moedige zet. Mijn ouders waren er niet, niemand die me kon ondersteunen, was er. Ik stond daar en moest de bijgebrachte normen en waarden in mijn eentje bevechten."

Kinderen

Mala is 25 als haar zoon wordt geboren. "Mijn zoon had een hartkwaal en overleed binnen twee jaar. Een ritueel bij Hindoes is dat een kind met drie maanden kaal wordt geschoren. Hij was al zo kwetsbaar en na dat scheren is hij heel ziek geworden. Ik had er spijt van dat ik hem dat aandeed. Een jaar na zijn overlijden wordt een dochter geboren. Bij haar heb ik bij het doopritueel het kaal scheren tegengehouden. Ik ben vriendelijk gebleven, toen mijn schoonmoeder me kort voor de doop nog probeerde te overtuigen met: 'Het zijn haren uit de buik, die moeten weggeschoren worden'. Maar ik hield voet bij stuk met slechts een opmerking: 'Het is mijn kind.' Als repesaille werd het een klein feestje, zonder al de cadeaus die ze voor mijn zoon over hadden gehad, maar het is wel gegaan zoals ik het wilde. En mijn ouders en broers en zussen compenseerden alles met hun gulle giften en blijdschap."

Normen

Haar geloof geeft haar kracht. "God is in een ieder. Ik heb heel vaak voor hete vuren gestaan. En elke keer ben ik weer dankbaar. God toont me de risico's maar geeft me ook de moed om het toch te doen. Om voor het rechtvaardige te kiezen." Ze voelt zich gesteund door haar ouders. "Ik heb de normen uit mijn jeugd aan mijn dochter doorgegeven. Ik heb haar ook gewoon de vrijheid gelaten. Zelfs toen het even in haar pubertijd misging, gold het besef dat je als opvoeder niet je eigen wensen op je kind mag projecteren. Dat heb ik gezien bij mijn schoonouders. Deze mensen hielden zo vast aan hun dorpsgewoonten en dorpsnormen, waarbij dochters volgzzaam zijn en zonen alles mogen, dat ze van hun zoon een soort monster hebben gemaakt. Het is geen uniek geval, dat van mij. Vele moderne, Hindoestaanse meisjes zijn per ongeluk in dit soort huwelijken gestapt."

Geen respect

In haar huwelijk moet Mala de man en vrouw des huizes tegelijk zijn. "Ik was de kostwinner, maar ik heb ook de kinderen gebaard. Ik was vader en moeder tegelijk. Hij wilde niets, hij deed niets, hij kon niets. Liefde veranderde in minachting. Dat ging heel snel, zonder dat ik het echt door had. Ik kon geen respect opbrengen voor iemand die geen verantwoordelijkheid neemt. Hij was een losbandig iemand die hield van oppervlakkige dingen, uitgaan (zonder mij) en snelle auto's. Ik werd links en rechts bedrogen met andere vrouwen, wat ik tijdens het huwelijk gelukkig niet eens door had. Hij is zelfs het criminele pad op gegaan. Ik moest voor alles zorgen. Ik werkte hard, had een fulltime baan en deed in de avonduren een hbo-opleiding. Ik betaalde alle rekeningen, onze vakanties, alles. Kortom, ik onderhield deze macho, zoals hij zich buiten gedroeg. Hij raakte verslaafd aan alcohol en drugs." Nadat ze aankondigde te willen scheiden, begon hij grof geweld te gebruiken, in het bijzijn van haar kind. "Huwelijk en scheiding waren een hel. Maar het is misschien wel dankzij zijn labiele persoonlijkheid dat ik geworden ben die ik nu ben."

Scheiding

Na acht jaar huwelijk besluit ze om te scheiden. "Ik zei tegen mijn moeder: 'Mam, het gaat echt niet meer. Ik moet weg bij die man, alleen heb ik een probleem met de opvang van je kleindochter.'" Ze antwoordde kordaat: "Dat regelen we wel. Je vader brengt haar wel naar de crèche." Haar ouders steunen haar volledig in die periode. "Ik heb alles geprobeerd om dat huwelijk te redden, vooral voor mijn kind. Bovendien ben ik heel loyaal van huis uit. Je trouwt per slot van rekening niet om te gaan scheiden. Maar ik wilde mijn dochter beschermen. Ik wilde voor haar een beter leven. Dus ik heb eerlijk tegen hem gezegd dat ik weg zou gaan. En dat heb ik gedaan. Denk niet dat het eenvoudig was. Ik heb maanden geleefd met twijfels en hartkloppingen. Met de angst: hoe moet ik verder als alleenstaande ouder? Waar kom ik terecht met mijn dochter?"

Advies

Wat is haar advies aan andere vrouwen in zo'n situatie? "Zorg dat je economisch onafhankelijk bent. Ik heb het geluk gehad dat ik een goede baan en een koophuis had. Ik heb ook geprobeerd om me niet bezig te houden met wat anderen ervan vinden, wat heel moeilijk is, want je wilt ook wel ergens bij horen. Maar dat ergens bij horen is maar een illusie. Blijf zo dicht mogelijk bij jezelf, bij je eigen dromen, je eigen drijfveren, dat zou ik tegen anderen die nu misschien in een soortgelijke situatie zitten, willen zeggen. Mijn kracht zit 'm, denk ik, in het heel goed weten wat ik niet wil. En daar trouw aan zijn. Ja, ik ben heel trouw aan mijn innerlijke stem. Ik laat me niet iets opleggen wat ik niet wil. Als je ergens toe gedwongen wordt, gaat het zeker mis."

IK HEB MIJN VERHAAL DURVEN VERTELLEN.

Moedige vrouwen

Naam: Karima Ouchan (1969)
Beroep: leerlingenbegeleider ROC Twente, projectleider SMN
Gezin: 2 broers en 3 halfbroers
Opleiding: HBO tolkenopleiding
Woonplaats: Medemblik
Levensmotto: Onderschat de kracht niet die in jezelf zit.

Karima Ouchan (44) wordt op haar vijftiende door haar vader naar Marokko ontvoerd. Ze wordt dagelijks vernederd en mishandeld. Pas op haar 27ste keert ze terug naar Nederland. Met hulp van haar Nederlandse mentor, een journalist van het AD en Boris Dittrich. “Ik heb mijn verhaal durven vertellen en dat heeft me gered. Ik ben over mijn schaamte heen gestapt.”

Deel de dingen die je pijn doen, houd ze niet voor jezelf. Zoek hulp als je niet veilig bent. En laat je niet dwingen tot een huwelijk dat je niet wilt. Dat zijn de adviezen van Karima Ouchan. Het kost Karima bijna twintig jaar om de wil van haar autoritaire vader te trotseren en het leven te leiden dat ze zelf wil. De prijs is hoog: ernstige mishandeling, vernedering, ontvoering en twaalf jaar lang leven zonder educatie en sociale contacten. Nu woont ze in Nederland.

Bont en blauw

Het verhaal van Karima begint in Nederland waar ze op haar zesde gaat wonen. “Mijn moeder bleef gedwongen achter in Marokko. Het ging psychisch niet goed met haar. Mijn vader maakte mij duidelijk dat ik voortaan de zorg had voor mijn kleine broertjes. Zes maanden later kwam mijn stiefmoeder in beeld. Wij wisten van niets. Daardoor zijn de conflicten tussen mij en mijn vader alleen maar erger geworden. Ik kreeg de schuld van alles wat misging. Zo begon de mishandeling. Ik heb het allemaal kunnen verdragen. Maar ik schaamde me om het aan anderen te vertellen dat ik gekleineerd, vernederd en mishandeld werd. Ik kwam soms bont en blauw op school en hoeveel excuses kun je nog verzinnen? Tegen de deur aangelopen, van de fiets gevallen en ga zo maar door, zeven jaar lang. Maar op een dag is hij zo onredelijk tekeer gegaan met een fietsketting dat ik van huis ben weggelopen.”

Eerste ontvoering

Karima is op dat moment twaalf en komt terecht in de meidenopvang in Den Haag. De politie en jeugdzorg worden erbij betrokken. Op een dag zit ze in het kantoor van de advocaat, met haar vader. Haar vader stelt voor dat de bemiddelingsgesprekken dichterbij huis plaatsvinden, bij familie. “Ik wist dondersgoed dat die familie me nog diezelfde avond voor de deur van mijn vader zou zetten en dat de mishandeling weer door zou gaan. Daar had ik echt geen zin in. Mijn vader vroeg: ‘Wil je echt niet doen wat ik zeg?’ Ik zei: ‘Nee’. En toen heeft hij een mes gepakt en op mijn keel gezet. En zo zijn we het kantoor van de kinderadvocaat uitgelopen, de auto in en rechtstreeks naar Marokko. Niemand kon iets doen door het mes op mijn keel. Ik wist dat het een kwestie van leven en dood

was. Ik was nog een kind en dacht: dan maak ik zelf wel een eind aan mijn leven. Bij de bootoversteek tussen Spanje en Marokko ben ik van de boot gesprongen, maar in het ziekenhuis beland. De politie van Marokko kwam erbij. Uiteindelijk heeft mijn mentor uit Nederland zich enorm ingezet voor mijn terugkeer en het lukte hem om me terug te krijgen in Nederland. Mensen in Nederland hebben zich ongelooflijk veel voor me ingezet, met de mentor aan kop. Ik ben hem eeuwig dankbaar.”

Mentor

De mentor van de middelbare school is voor Karima een belangrijke persoon. “Ik schaamde me zo voor wat er thuis gebeurde dat ik heel lang heb gewacht om het te vertellen. De aanleiding waarom ik het hem vertelde, was heel anders. Ik had een slecht jaar op school, ik werd gepest. Ik ging hem vertellen dat ik niet nog een jaar in dezelfde klas wilde. Ik vertelde over het pesten en hij zei: ‘Je laat het nooit zien hè?’ Dat klopt, ik ben spontaan, ik lach veel. Ik zei: ‘Wat achter het masker zit, weet niemand’. En op dat moment kijkt hij mij heel vreemd aan. Je ziet hem denken, waarom zegt zij dat? Hij prikt er doorheen en voor ik het wist heb ik verteld over het huiselijk geweld. Dat was een opluchting, ik voelde een medestander. Hij heeft het goed opgepakt. Hij gaf mij warmte, geborgenheid, een gevoel van veiligheid. De woorden die hij gebruikte, de manier waarop hij mij probeerde te troosten. Dat was zo mooi dat ik dacht: waarom heb ik geen vader die zo doet? Ik ben natuurlijk in huilen uitgebarsten. Ik was er helemaal kapot van. Het was de eerste keer dat ik er met een volwassene over heb gepraat. Als ik niet met hem had gepraat, zou ik nooit zijn weggelopen. Hij zei dat ik geen object ben om te slaan. Ik ben een mens, ik heb gevoel. Hij zei dat ik goed bezig was omdat ik voor mezelf op kwam. Dat gaf me zoveel moed, dat heeft me gesterkt om standvastig te zijn, ondanks de mishandeling.”

Kracht

Karima heeft het zwaar te verduren van haar vader, maar op één punt houdt ze voet bij stuk. Ze wil niet uitgehuwelijkt worden. “Mijn pa kon met een rustige stem of met een woedende stem zeggen dat het tijd was, maar ik bleef vasthouden: nee, ik ben maar 13, ik ga niet trouwen met iemand die ik niet ken. Ik weet niet eens wat trouwen is, volgens mij hoort bij trouwen ook iets van verliefdheid en liefde, ik wil dat ervaren voordat ik verbonden ben aan een man. Als ik dat niet ken, ga ik geen ‘ja’ zeggen. Al slaat mijn vader mij helemaal verrot. Ik weet dat er meiden zijn die denken: dan trouw ik wel en ben ik van die ellende af. Maar ik was er heilig van overtuigd dat een huwelijk op die leeftijd niet correct was. Dat had ik geleerd in Nederland. Ik was een boekenwurm, ik las

heel veel, over rechtvaardigheid, over de kracht van andere vrouwen. Ik maakte me eigen wat ik las. Dat de vrouw gelijkwaardig is aan de man. Dat waren niet zomaar woorden die ik las, ik geloofde daarin. Net zoals ik geloofde in Allah.”

Moeder

Achteraf kan Karima wel verklaren waarom haar vader zo streng is. “Hij had zelf een geschiedenis, hij was als kind onderdrukt, mishandeld en gekleineerd. Het gevolg was dat hij dacht dat het zo hoorde als je van je kinderen houdt. Hij was niet orthodox, maar juist liberaal. Ik hoefde geen hoofddoek te dragen, ik droeg moderne kleren. Hij had last van zijn eigen demonen. Het was ook ergens een goede, liberale vader die ons stimuleert om zelf na te denken. Maar als je pubert, je vrouwelijkheid zichtbaar wordt, dan verandert alles. Dan mag je geen mening meer hebben.” Haar vader laat haar moeder gedwongen achter in Marokko. “Ik had vanaf mijn negende geen contact meer met haar. Mijn moeder was een zachte vrouw, vredelievend. Ze had de pech dat ze mijn vader als man had. Hij heeft ook haar mishandeld. Mijn moeder werd geestelijk ziek en was niet meer in staat om voor haar kinderen te zorgen. Ik denk dat het te maken had met het geweld. Hij bracht haar naar Marokko om te genezen, maar is vervolgens in die maand getrouwd. Toen kreeg zij een psychose. Ze werd bij mijn opa en oma achtergelaten en was op dat moment zwanger. Hoogstwaarschijnlijk door de mishandeling is haar kind doodgeboren.” Pas jaren later ontmoet Karima haar moeder weer.

Tweede ontvoering

Door alle media-aandacht na de ontvoering verandert haar vader naar de buitenwereld. “Hij was geduldig, voerde een open gesprek. Hij zei dat hij niet wilde dat ik me van kant maakte. Ik dacht: hij heeft ingezien dat ik dat allemaal niet wilde. Mijn vertrouwen kwam een beetje terug. Vervolgens gingen we vier maanden op vakantie naar Marokko. Ik had geen idee dat ik niet terug zou komen. Ik dacht: na de vakantie ga ik weer naar school. Zo is het niet gegaan. Mijn vader maakte al heel snel duidelijk dat ik Nederland nooit meer terug zou zien. Ik heb twaalf jaar in Marokko gewoond. Ik leefde binnenshuis, deed het huishouden. Die periode was een periode van volharding, blijven geloven dat het goed zou komen, in contact blijven met Nederland via mijn twee broertjes Ali en Khalid. Ze waren jong maar een brief posten konden ze wel, met het risico op een pak rammel van pa. Ik ben ze zo dankbaar. Ik heb de beste broers van de wereld.”

Huwelijk

De eerste jaren komt Karima niet buiten, hooguit in gezelschap. “Eerst zat ik bij de moeder van mijn stiefmoeder, later bij mijn oom en toen mijn vader een eigen huis had bij hem en mijn stiefmoeder. Er was constante controle. Ik schreef brieven naar Nederland dat ik tegen mijn zin in Marokko werd vastgehouden en dat de mishandeling die ik van Nederland kende tien keer erger geworden was. Wat ik in Nederland meemaakte, was niets vergeleken met wat er in Marokko gebeurde. Ik werd wakker en dacht: wat zal vandaag de reden zijn om mij te vernederen en te slaan?” In die periode wordt er regelmatig om haar hand gevraagd, maar Karima houdt voet bij stuk: trouwen doe je op basis van gevoelens. Ze herinnert zich dat er iemand aan de deur kwam om haar hand te vragen, ze was op dat moment twintig jaar. “Al kwam hij om beide handen vragen, hij kreeg ze niet. Mijn vader schreeuwde: ‘Je gaat trouwen, het is tijd dat je gaat trouwen.’ Ik zei: ‘Ga je gang als je me wilt slaan, maar als je me dwingt zal ik bij het huwelijk schreeuwen dat je mij gedwongen hebt en dat het niet mag van de Koran en van de wetgeving in Marokko, iedereen zal het horen. Ik zal er een schandaal van maken.’ Ik bedreigde mijn vader. De gevolgen kun je raden: een gebroken vinger en een gebroken schouderblad. Maar mijn vader heeft duidelijk moeten maken dat zijn dochter niet openstond voor een huwelijk. Dit soort dingen gaven mij kracht.”

Koran

Ze heeft die twaalf jaar in Marokko overleefd door in zichzelf te keren. “Het was een kracht, een oerkracht, een overlevingsstrategie. Geleidelijk kreeg ik meer bewegingsvrijheid. Ik ben mezelf dingen gaan leren. Mijn stiefbroertjes gingen naar school, hadden boekjes en de Koran. Van hun spullen leerde ik mijzelf Arabisch en kon ik uiteindelijk de Koran lezen en begrijpen. Dat mocht niet, een pen in de hand, een boek of schrift. Dat werd allemaal afgepakt en gebroken, verscheurd. Ik ging de Koran zelf lezen. Bij het lantaarnlicht van de straat, bij het raam, terwijl iedereen sliep. Deze kracht leerde mij ook om voor mezelf op te komen, ondanks de uitzichtloze situatie. Als iemand mij probeerde iets wijs te maken via de Koran, dan zei ik: ‘Nee, dat staat er niet in. In vers zus of zo staat dit of dat.’ Dan werd de Koran gepakt en zelfs mijn jongste stiefbroertje die het kon lezen moest mij gelijk geven. Zo ben ik ook de vernederingen uit naam van het geloof tegengegaan. Ik kreeg gelijk vanwege de Koran, hij kon mij niet slaan omdat ik gelijk had over de Koran. Dat kon hij naar mij en naar anderen toe niet maken.”

Terugkeer

In die tijd leert ze zichzelf borduren, krijgt opdrachten en raakt financieel onafhankelijk. “Mijn vader ging aanvankelijk die stofjes in brand steken. Maar mijn oma werd boos op hem. Ik kreeg meer medestanders. Mijn vader had steeds meer conflicten met de familie. Steeds vaker lieten zij hem als een baksteen vallen. Mijn broertjes stonden aan mijn kant, op een gegeven moment ook mijn stiefmoeder. Toen ging hij temperen. Hij ging ook steeds meer beseffen: ze gaat dus nooit trouwen, ze gaat het huis niet uit. Hij wist ook dat ik correspondeerde met Nederland en op een dag zei hij: ‘Als je een kans ziet om naar Nederland terug te keren, mijn zegen heb je.’ Dat heeft elf jaar gekost. Ik heb het mijn mentor laten weten, de journalist van het AD kwam erbij. Dat artikel was een trigger voor Boris Dittrich om mijn zaak op te pakken. Ik ben hem eeuwig dankbaar. Een rijke zakenman las mijn verhaal en hij heeft alles betaald: mijn ticket, de reiskosten naar Rabat, visum, alle kosten om de papieren in orde te krijgen. Binnen drie maanden was ik in Nederland en daar ben ik zo warm ontvangen. Ik sprak praktisch geen Nederlands meer, maar in de avonduren heeft een oud-docente mijn Nederlands bijgespijkerd.”

Beschadigd

Hoe kijkt ze erop terug? “Doordat ik mijn verhaal heb gedaan aan de krant is het zo gelopen. Het was niet makkelijk, maar absoluut noodzakelijk. Het kostte me veel moeite om mijn schaamte te overwinnen en mijn kwetsbaarheid te laten zien, om me open te stellen, om hulp te durven vragen. Ik dacht: als ik het nu niet doe, dan zal ik het nooit doen. Ik voelde ook veiligheid. Ik wist dat de journalist er goed mee zou omgaan. Net als bij Hans Kruiswijk, mijn mentor van de school. Je moet eroverheen stappen als je vooruit wil kunnen. Toelaten, delen. Het klinkt heel basaal. Het gaat ook om vertrouwen kunnen hebben, kwetsbaarheid kunnen tonen en moed hebben om te willen delen.” De periode in Marokko maakt van Karima de persoon die ze nu is. “Niet opgeven heeft mij zoveel kracht gegeven. Maar er is ook heel veel kapot gemaakt. Ik kan niet genieten van simpele dingen. Ik ben extra kwetsbaar geworden. Ik heb het gevoel dat mijn mening niet belangrijk is en die van een ander wel. Ik heb een zware depressie en burn-out gehad. Ik ben constant aan het weglopen van mezelf. Ik heb veel gemist: geborgenheid, liefde, eten en drinken, vertrouwen. Die elementaire dingen waren er niet in mijn jeugd. Daardoor ben ik constant met anderen bezig, zodat ik niet met mijn eigen problemen bezig hoeft te zijn. Ik ben beschadigd.”

Adviezen

Wat adviseert ze andere vrouwen? “Deel je verhaal met iemand die je vertrouwt, twee weten meer dan één. Delen is heel belangrijk, vrouwen hebben in de ander en je kwetsbaarheid laten zien. Het hoeft niet allemaal in een keer. Laat in stapjes zien wat je bezighoudt en pijn doet. En als het om veiligheid gaat, schakel de juiste hulp in. Niemand kan je dwingen om te gaan trouwen. Zorg dat je je eigen rechten weet. En ga niet bij de pakken neerzitten. Ga niet mee in een gedwongen huwelijk, bespreek het, zoek het uit. Onderschat jezelf niet, onderschat de kracht niet die in je zit.”

IK VERTROUW OP MIJN GEVOEL, MAAR IK GEBRUIK OOK MIJN GEZONDE VERSTAND.

Naam: Tamara van Driel (1974)
Beroep: psychologiedocente en yoga instructeur
Gezin: 1 broer, heeft zelf 1 zoon en 1 dochter
Opleiding: ontwikkelingspsychologie
Woonplaats: Riyad, Saudi-Arabië
Levensmotto: Laat je niet leiden door angst, maar door liefde.

Moedige vrouwen

Tamara van Driel (39) komt uit een klein Limburgs dorp. Haar ouders zijn behoorlijk in paniek als ze voor drie weken naar Syrië vertrekt om met een moslim te trouwen die ze via Facebook heeft ontmoet. Ze gaan uiteindelijk samen in Saudi-Arabië wonen en krijgen twee kinderen. “We wisten allebei dat we bij elkaar wilden zijn.”

Laat je niet onder druk zetten door je omgeving. Dat is het advies van Tamara van Driel. “Niet door je eigen familie en vrienden en ook niet door de familie en vrienden van je partner. In Nederland is mij aan alle kanten afgeraden om weg te gaan. Mijn ouders zijn gescheiden en ik weet nog dat mijn vader mijn moeder voor mijn vertrek in paniek opbelde: ‘Wat gaat ze doen? Het gaat helemaal mis!’ Mijn moeder had er wel meer vertrouwen in, ook omdat ze mij goed kent, maar toch dacht eigenlijk iedereen: wat is ze aan het doen? Waarom doet ze dit? Waarom blijft ze niet gewoon lekker hier?”

Facebook

Tamara komt bij toeval in contact met Mazen, een man uit Syrië die via Facebook op zoek is naar zijn vroegere buurmeisje uit Saudi-Arabië die ook Tamara van Driel heet. “Ik vond dat zo raar, hoe komt hij nou bij mij terecht? Toen werd ik nieuwsgierig. Want hij kwam uit Syrië en ik ben met hem een briefwisseling begonnen. We hebben elkaar maandenlang elke dag gemailld. Over allerlei onderwerpen: religie, muziek, yoga, het leven, alles wat ons bezighield. En toen heb ik besloten om hem op te zoeken in Jordanië waar hij op dat moment net zijn studie aan het afronden was. Mijn relatie was uit, ik had mijn yoga opleiding afgerond, ik wist niet zo goed welke kant ik op wilde in mijn leven, dus ik dacht: ik ga er even tussenuit.”

Jordanië

Ze is tien dagen in Jordanië, het klikt en ze brengt al haar tijd met Mazen door. Mazen is hoogopgeleid en komt uit een welgestelde Arabische familie. “Ik dacht dat hij uit een traditionele moslimfamilie zou komen. Maar in die week was daar weinig van te merken. In Nederland is een heel vertekend beeld van moslims. Ik kende vooral de laagopgeleide Marokkanen in mijn omgeving in Utrecht. Dus er ging voor mij een wereld open toen ik daar was en zijn vrienden ontmoette. Dat haalde een hoop angst bij mij weg. Maar terug in Nederland dacht ik wel: hoe realistisch is dit? Hoeveel kans van slagen heeft dit? Ik weet nog dat we uit eten wilden gaan en we liepen met een groepje de deur uit van het appartement in Amman waar Mazen woonde en toen werd ik heel snel weer naar binnen

geduwd omdat de buurman naar buiten kwam. Waarom moet ik verstopt worden? Dat was dus omdat wij niet verloofd waren. Dat waren wel dingen waarvan ik dacht: hoe gaat het als je met zo'n man iets begint? Word je dan ook binnen weggestopt in het huis?"

Trouwen

Die ene week leeft ze in een droom. Thuis vervolgt ze het contact via Skype. "Ik zat nooit op internet en toen zat ik ineens elke dag meer dan een uur met hem te skypen en eigenlijk over alles te praten en te kletsen. We waren allebei verliefd, toen hadden we het er toch over dat we elkaar nog een keer wilden zien. Daarom ben ik hem na zes maanden opnieuw gaan opzoeken in Syrië waar hij na zijn studie was teruggekeerd. Ondertussen had hij op Skype al gezegd: 'Marry me.' Ik viel bijna van de bank. Ik was het type 'lang leve de vrijheid en doe waar je zelf zin in hebt'. Trouwen? Dat kwam als een donderslag bij heldere hemel. Vervolgens bleek het, vanwege zijn familie en vanwege het regime, eigenlijk wel een goed plan te zijn om een islamitische huwelijk te sluiten, een religieus huwelijk. Ik heb op internet gezocht naar goede informatie, maar die is niet te vinden. Behalve dan dat zo'n huwelijk niet rechtsgeldig is in Nederland. En toen dacht ik: dan durf ik het wel aan. Als het uiteindelijk toch tegenvalt, zit ik nergens aan vast."

Limburg

Haar familie in Limburg heeft veel moeite met haar keuze, ook omdat ze Mazen nog nooit hebben gezien. Tamara gaat voor drie weken naar Damascus. "Het was heel grappig. Er werden wat getuigen gezocht, een imam werd gevonden en uiteindelijk is het religieus huwelijk een dag voordat ik terug zou vliegen naar Nederland in een woonkamer gesloten. Waar ik dus erg tegen op had gezien, dat was uiteindelijk heel relaxed en werd op de valreep nog even gedaan. Het was in tien minuten gebeurd. Het was een mooie tijd. De stad, het samenzijn, ik zat in een sterke spirituele energie. En vlak na dat religieus huwelijk, herinner ik me dat ik dacht: het lijkt wel alsof ik aan het vliegen ben, ik voelde me zo happy en gelukkig. Het was echt bijzonder. En dat bleef zo ook toen ik terugkwam in Nederland."

Zwanger

Als ze terug is in Nederland, blijkt Tamara zwanger. Haar moeder reageert blij. Voor haar vader is het moeilijker. "Ik ging bij hem langs. Hij had een artikel op tafel liggen over Egyptische loverboys die westerse vrouwen financieel uitbuiten. Dus ik zat daar met mijn vader met een kop koffie en dat artikel op tafel en ja, ik had de mededeling dat ik zwanger

was. Dat was heel heftig. Mijn vader heeft volgens mij twee minuten niet met zijn ogen geknipperd. Die zat mij helemaal in shock aan te kijken. Hij duwde me het artikel in mijn handen en zei: 'Lees dit nou eens.' Het was duidelijk dat hij zich erg zorgen over mij maakte alsof ik niet wist waar ik mee bezig was. Ik denk dat hij niet zo'n goed beeld had van wat er speelt in de Arabische wereld en zoals velen denkt in stereotypen over Arabieren. Het is zijn manier om te laten zien dat hij van me houdt. Maar op zo'n moment voelt het voor mij als afkeuring. Ik heb wel vaker in mijn leven keuzes gemaakt waar hij zich in eerste instantie niet zoveel bij voor kon stellen, zoals een aantal jaar in Spanje wonen en mijn yoga opleiding volgen. Ik voldeed daarmee niet altijd aan de verwachtingen. Dat was niet altijd makkelijk."

Yoga

In die tijd in Nederland voelt ze zich vaak alleen. "De gesprekken met Mazen gaven me wel een gevoel van verbondenheid. We wisten allebei dat we dit wilden. En dankzij de yoga opleiding heb ik geleerd om vertrouwen te hebben en een soort overgave aan het nieuwe. Me daar niet tegen te verzetten. Ik denk dat, als ik die yoga opleiding niet had gevolgd, ik dit hele avontuur misschien wel niet had aangedurfd. Je leert stevig staan, stevig in jezelf staan. Het is een soort onwankelbaar iets, een rotsvast vertrouwen in mezelf. Niet afhankelijk zijn van wat anderen van je willen of verwachten." Ze krijgt steun van een vriendin die zelf in het buitenland is opgegroeid. "Haar moeder komt ook uit een moslim-familie. Dus zij vond dat niet vreemd. Ze zei: 'Je hebt een leuke man ontmoet, natuurlijk moet je gaan!' Dat was fijn, want ik was eigenlijk altijd bezig met het wegnemen van hun angst. Maar daardoor kon ik nooit mijn verhaal vertellen tegen vrienden of familie. Het ging altijd over hen. Ook toen ik hoogzwanger was. Ik was meer bezig met hun gevoel dan mijn eigen gevoel."

Kracht

Waar haalt ze de kracht vandaan? "Ik had een sterk gevoel, intuïtie, een stem die bijna letterlijk tegen mij zei dat ik dit pad moest volgen. Ik heb dat ook bij andere keuzes meegemaakt. Dat ik heel lang na kon denken over dingen en informatie verzamelen, maar uiteindelijk volgde ik een stem van mijn hart. Dat is altijd een hele belangrijke leidraad geweest in mijn leven. Ook door de problemen in mijn ouderlijk gezin, heb ik vanaf het moment dat ik ging studeren en op kamers ging op mijn zeventiende, geleerd om naar mezelf te luisteren en om overwogen beslissingen te nemen. Ik spring er niet zomaar in, ik zoek wel informatie op internet en praat met mensen die het eerder hebben meegemaakt. Mijn omgeving

reageerde in eerste instantie niet enthousiast en best wel negatief, maar het sterkte mij alleen maar in mijn besluit. Het is mijn pad, het is niet hun pad. Ik volg mijn pad, ik voelde heel duidelijk dat dit de enige weg is die ik kan inslaan.”

Visum

Als ze hoogzwanger is, krijgt Mazen een visum om bij de bevalling te kunnen zijn. “Hij ontmoette mijn familie en vrienden en iedereen vond hem leuk. Mijn moeder liep echt helemaal met hem weg, twee handen op een buik. Mijn vader sprak helaas geen Engels, maar toen hij Mazen zag, zag ik wel dat hij hem ook echt heel graag mocht. Dus uiteindelijk kreeg hij veel sympathie. Dat was een omslagpunt in de acceptatie van mijn omgeving. Mensen vonden het jammer dat hij weer weg moest. Het was voor mij fijn dat zij konden zien dat wij heel gelukkig samen zijn. Ik had zelf die hartelijke ontvangst al de eerste keer dat ik zijn ouders ontmoette. Die waren vanaf het begin *open minded*.”

Vriendschappen

Tamara woont inmiddels met Mazen en hun kinderen in Saudi-Arabië. Heeft ze een prijs betaald voor deze onconventionele stap? “Ik heb een paar vriendschappen verloren. Ik merkte dat bepaalde vrienden en vriendinnen mij niet meer konden volgen. Dat ze mijn keuze heel moeilijk vonden en daar niet positief of eerlijk over durfden te zijn. Sommige vriendschappen zijn gewoon doodgebloed. Anderen waren bezorgd, vonden het veel logischer dat ik lekker in Nederland zou blijven. Eén vriendin zei: ‘Ik voel me al een hele tijd niet meer op mijn gemak bij jou.’ En toen zei ik: ‘Een hele tijd? Is dat dan sinds ik getrouwd ben met een moslim? Of sinds ik heb besloten om naar het Midden-Oosten te verhuizen?’ En daar kwam eigenlijk geen eerlijk antwoord op.” Ook het leven dat ze in Utrecht had opgebouwd, laat ze achter zich. “Ik had er mijn vrienden, mijn yoga, mijn baan, het vertrouwde en het leuke, ja dat heb ik allemaal achtergelaten. Heel bijzonder was, dat tijdens het wachten op de juiste papieren, er via de Erasmus Universiteit een vacature ontstond voor vrouwelijke psychologie docenten aan een grote vrouwenuniversiteit in Riyad. Zo kon ik uiteindelijk met mijn eigen verblijfs- en werkvergunning naar Saudi-Arabië afreizen. Ik heb nu een erg leuke baan met een leuk team van Nederlandse collega’s.”

Liefde

Ze heeft nooit getwijfeld over haar keuze. “Het is liefde en het gevoel bij elkaar te willen zijn. Dat wilden wij gewoon. En dat gevoel bleef. Ik denk dat als die liefde in de tussentijd ook maar iets was afgenomen, ik was

afgehaakt. De liefde was echter de sturende kracht. Los van dat ik mezelf sterk voelde. Liefde was de leidraad in alle beslissingen en keuzes. Het voelde ook alsof wij samen alle beslissingen namen. Ik heb me wat dat betreft nooit alleen gevoeld. Ja, wel in mijn omgeving in Nederland. Maar niet met hem. We waren altijd samen. ‘s Avonds gingen wij aan de telefoon of Skype nog even evalueren: Oké, wat moeten we nu doen? Welke papieren? Wij waren er gewoon samen mee bezig en we gingen elke avond met een goed gevoel slapen. Het komt goed.”

IND

Ze wisten allebei dat ze niet in Nederland zouden gaan wonen, vanwege de lange procedure. “Ik had zelf bedacht dat het voor ons gezin het gezondst zou zijn als de man in zijn eigen omgeving kan blijven. Voor mijn gevoel zijn vrouwen flexibeler. En ik had ook in onze relatie het gevoel dat ik me makkelijker aan zou kunnen passen dan hij. Omdat hij nog nooit buiten het Midden-Oosten was geweest en ik best veel gereisd heb. Ik weet gewoon van mezelf dat je mij overal neer kan zetten en dat het wel goed komt. Met name ook vanwege ons baby’tje wilde ik een goede start voor ons drietjes. Zeker voor Arabische mannen is die status toch belangrijk. Het is beter dat hij in zijn eigen land een goeie baan heeft, voor ons kan zorgen zoals hij dat wil, dan dat hij als een crimineel door de IND in Nederland gescreend wordt en straks werkloos op de bank zit. Dus ik dacht, ik ga voor het Midden-Oosten. Daar hebben wij de meeste kans van slagen als gezin.”

Jurk

Een relatie hebben in Saudi-Arabië is anders dan in Nederland. “Ik hou veel meer rekening met wat hij van dingen vindt. Terwijl ik in mijn vorige relaties vrijheid wilde, onafhankelijkheid. Toen ik hem ging opzoeken in Damascus en we gingen de stad in om op het terras te zitten had ik een jurkje aan tot boven de knie. Hij zei: ‘Waarom heb je geen broek daaronder?’ Ik zei: ‘Ik ga toch geen broek onder mijn jurk aantrekken?’ Maar nu vind ik dat soort dingen heel normaal. Als ik westerse vrouwen in korte jurkjes met blote benen zie denk ik: oh, waarom heeft ze geen legging aangetrokken? Ik merk dat ik me in de tussentijd heb aangepast en ingeburgerd ben in het leven en de cultuur hier. Nu denk ik: logisch dat je niet met blote armen loopt in een Arabisch land. Logisch dat ik niet als vrouw van een Arabische in mijn eentje bij vrienden in Nederland blijf logeren als daar een man in huis is. Dat zijn denkbeelden die niet strookten met mijn vroegere ideeën. En inmiddels vind ik bepaalde dingen ook niet erg om het niet meer te doen. Ik zie ook al die mooie kanten. Iedereen helpt in deze cultuur bijvoorbeeld mee als je hulp nodig hebt. Het is een wij-

cultuur met veel samenhang. Ik voel me altijd welkom en iedereen zorgt voor elkaar.”

Advies

Tamara ziet de voordelen van die verschillen. “Het is zo interessant, leuk en leerzaam als je open staat voor nieuwe dingen. Dat is wat ik ervaar, los van de dingen die ik ook inlever en opoffer. Een stukje persoonlijke vrijheid. Hier draait het niet om wat ik wil, maar om wat goed is voor het hele gezin of de familie.” Haar advies? “Laat je niet onder druk zetten. Neem de tijd om op zoek te gaan naar informatie en achtergronden. Waar ik ook veel aan heb gehad, is tijdens mijn bezoeken aan Jordanië en Syrië vrienden en vriendinnen van hem ontmoeten. Daar kreeg ik een beeld van hoe hij in zijn community geleefd werd. Hoe wordt er daar gepraat? Met wat voor mensen gaat hij om? Zijn dat mensen waarbij je je op je gemak voelt? Waar jij je bij thuis voelt? Zijn leefomgeving. Zie ik mij zelf daarin?”

Gezond verstand

Ze raadt anderen aan om op hun gevoel te blijven vertrouwen. “En blijf ook je gezonde verstand gebruiken. Dat klinkt een beetje tegenstrijdig, maar ik denk dat je die samen kunt gebruiken. Dus je vertrouwt op je gevoel, maar je gebruikt ook je verstand. Probeer wel realistisch te zijn over je mogelijkheden en kansen, over de valkuilen. Laat je niet leiden door angst, laat je leiden door liefde. Zodra je de angst toelaat dan zie je alleen maar beren op de weg. Maar als je de liefde ziet, dan zijn er mogelijkheden en kansen. Dan krijg je vanzelf een positieve instelling. En verder, dit is wel heel erg yoga filosofie, maar alles is tijdelijk. Dus ook al lijkt een situatie heel erg moeilijk, het gaat ook weer voorbij. Ik zit niet de rest van mijn leven in Saudi-Arabië. We denken ondertussen na over een leven in Europa of Zuidoost-Azië waar we ons weer vrijer kunnen bewegen. Er is altijd wel licht aan de horizon. Als je in een moeilijke tijd zit en je denkt: hoe moet ik hier doorheen? Realiseer je dan dat alles tijdelijk is. En wees alert want die kansen en mogelijkheden zijn er altijd.”

TOT SLOT: TIPS

De geïnterviewde vrouwen geven tips aan meiden en vrouwen. Tips die zij direct of indirect in hun verhalen noemen. Het is geen blauwdruk, maar ze kunnen wel inspireren, herkenning oproepen en moed geven.

Partnerkeuze

- Vraag je af bij een relatie: past hij of zij echt bij mij? En durf ik mijn kwetsbaarheid te tonen en mag het er zijn? En wil de ander mij steunen in mijn kracht?
- Houd je niet bezig met wat anderen van je leven en keuzes vinden. Blijf bij jezelf.
- Maak je eigen keuzes, vertrouw op die keuzes en word jezelf. De gevolgen van een onvrije partnerkeuze zijn groot en schadelijk.
- Weet wat je niet wilt en blijf daaraan trouw. Volg je intuïtie, volg je hart en kies voor je eigen geluk.

Weloverwogen keuzes

- Neem de tijd om op te zoek gaan naar informatie en achtergronden.
- Praat veel samen met je partner, voordat je trouwt. Over verwachtingen en de dingen die belangrijk zijn.
- Ga schrijven. Dat helpt om over je leven na te denken en je eigen keuzes te maken.
- Onderzoek de leefomgeving van je partner en kijk of die omgeving ook bij jou past.
- Probeer realistisch te blijven over je mogelijkheden, je kansen en je valkuilen.
- Onderzoek wie je wilt zijn, je hebt het recht om jezelf te zijn. Waar word je blij van, wat is je passie?
- Vertrouw op je gevoel, gebruik je gezonde verstand en maak vervolgens weloverwogen beslissingen.

Ouders en acceptatie

- Vraag je ouders direct of ze je relatie werkelijk niet accepteren. Ga niet uit van jouw angst of veronderstelling.
- Geef je ouders de tijd om aan je partnerkeuze en relatie te wennen en het te accepteren. Verplaats je in hen, wat betekent het voor hen dat je een andere weg kiest? Wees geduldig en heb vertrouwen.

- Maak anderen die je geliefd zijn, zoals je ouders, deelgenoot van je wederzijdse zorg.
- Als je met je ouders gaat praten, neem iemand mee die kan bemiddelen in het gesprek of geweld kan voorkomen.
- Ga verhuizen als je ouders jouw partnerkeuze niet accepteren. Niet als vlucht, maar als een weloverwogen keuze om tot rust te komen.
- Vertrouw erop dat mensen die je lief hebben, op den duur ervan leren en bij je terugkomen.
- Probeer optimistischer te zijn; een breuk is niet voor altijd.

Druk en dwang

- Laat je niet onder druk zetten door je omgeving. Niet door je eigen familie, niet door je vrienden en ook niet door de familie en vrienden van je partner.
- Niemand kan je dwingen om te gaan trouwen. Bespreek het, zoek het uit.
- Zorg dat je je eigen rechten kent. En ga niet bij de pakken neerzitten.
- Als je in een gedwongen huwelijk zit, wees dan niet bang om bij hem weg te gaan.
- De ander heeft veel minder macht over jou dan je denkt. Je bent zelf degene die hem de macht geeft, of niet.
- Laat je niet leiden door angst, maar door liefde. Overwin je angst: zo leer je mogelijkheden zien.

Steun en hulp

- Durf je verhaal aan een ander te vertellen.
- Heb vertrouwen in de ander en durf je kwetsbaarheid te tonen. Het hoeft niet allemaal in een keer. Laat in stapjes zien wat je bezighoudt en pijn doet.
- Zoek steunpilaren in je omgeving, al is het er maar één.
- Zoek ook professionele hulp.
- En als het om veiligheid gaat, schakel de juiste hulp in.

Zorg voor jezelf

- Zorg goed voor jezelf.
- Zorg dat je financieel voor jezelf kunt zorgen en onafhankelijk bent van je familie of je partner. Voel je - en wees - verantwoordelijk voor je eigen leven.
- Ga sporten, want door sport leer je te verliezen en vanuit je kracht weer door te gaan.
- Leer om te gaan met afwijzing. Sta sterk in je schoenen en verbind je met je innerlijke kracht.
- Blijf bij jezelf. Durf mensen teleur te stellen. Durf mensen te kwetsen als zij jou niet accepteren.
- Weet hoe het voelt om met jezelf in balans te zijn en om jezelf gelukkig te maken. Als je weet hoe dat voelt, dan groeit van zelf de kracht om dat ten overstaan van anderen te doen.
- Verloochen jezelf niet. Tast je zelfrespect niet aan.

Bedenk je dat...

- Je pas succesvol kunt zijn in je leven als je echt voor jezelf kiest. Vermijd een half leven.
- Geheimhouding veel energie kost en slopend is. Houd het niet geheim als je verliefd bent op iemand die je ouders niet zien zitten.
- Moeilijke tijden ook tijdelijk zijn. Overwin hiermee je machteloosheid.
- Moeilijke perioden een kans zijn om op eigen benen en in je eigen kracht te komen staan. Een kans om je leven vorm te geven.
- Het enige waar jouw kracht ligt om iets in te veranderen, bij jezelf is. Kijk niet naar wat een ander jou heeft aangedaan, daar kun je weinig aan veranderen.

Colofon

*Moedige vrouwen is een uitgave van Movisie en onderdeel van Your Right 2Choose!
De campagne voor vrije partnerkeuze en tegen huwelijksdwang.
Meer informatie: www.yourright2choose.nl*

Deze digitale uitgave is een verkorte versie van het boek dat begin 2014 verscheen.

Auteur : Leyla Çinibulak
Redactie : Annemies Gort
Eindredactie : Afdeling Communicatie Movisie
Vormgeving : Walvis & Mosmans
ISBN : 978-90-8869-000-6
Bestellen : www.movisie.nl

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

© Movisie, juli 2014

Overname van verhalen uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding: © Movisie, kennis en aanpak van sociale vraagstukken.

MOEDIGE VROUWEN

Zeven moedige vrouwen vertellen openhartig over hun keuzes en de gevolgen van hun partnerkeuze. Hoe is het om bij je eigen keuzes te blijven? En hoe ga je om met druk, drang en zelfs geweld als vrije partnerkeuze niet vanzelfsprekend is? Welke afwegingen maken zij en wat levert het hen op? Waar zit hun kracht en waar hun kwetsbaarheid? En wat zijn hun tips voor andere meiden en vrouwen? Dit boek laat de keuzes zien van zeven moedige vrouwen die te maken hebben gehad met onvrije partnerkeuze, gearrangeerde en gedwongen huwelijken.

De vrouwen hebben uiteenlopende achtergronden: jong en oud, autochtoon en allochtoon, hetero- en homoseksueel, laag- en hoogopgeleid, met en zonder een topbaan. Wat de vrouwen bindt, is hun enorme kracht en moed.

Leyla Çinibulak (1974) is antropologe en initiatiefneemster van de campagne Your Right 2Choose! Voor vrije partnerkeuze en tegen huwelijksdwang.